

Označavanje neprehrambenih proizvoda (I. dio)

Darko Marečić, dipl. iur.

Osnovna svrha označavanja svakog, pa tako i neprehrambenog proizvoda koji se stavlja na tržište, je omogućiti potrošaču točnu i potpunu informaciju kako o proizvodu, njegovom sastavu, svojstvima i/ili tehničkim obilježjima, tako i o proizvođaču odnosno uvozniku, a kako bi potrošač mogao donijeti pravilnu odluku o kupnji onog proizvoda koji najbolje odgovara njegovim potrebama i ekonomskom interesu. O tome, kojim se minimalnim podacima i oznakama i na koji način obvezatno mora označiti svaki proizvod, a kojim zajedničkim i/ili dodatnim podacima i oznakama moraju označiti istovrsni proizvodi koji se stavljaju na tržište, pišemo u prvom dijelu ovog članka. Kojim se podacima i oznakama i na koji način sukladno posebnim propisima, moraju označavati pojedine skupine odnosno vrste neprehrambenih proizvoda, pišemo u drugom dijelu ovog članka kojeg ćemo objaviti u idućem broju RiPup-a.

Sadržaj:

1.	Uvod	170
2.	Općenito o označavanju neprehrambenih proizvoda	170
2.1.	Što je označavanje proizvoda i na koji se način proizvod označava	170
2.2.	Razlog propisivanja označavanja proizvoda	171
2.3.	Normativno uređenje označavanja proizvoda	171
2.4.	Obveze i odgovornost gospodarskih subjekata glede označavanja proizvoda	171
3.	Označavanje proizvoda prema Zakonu o zaštiti potrošača	172
3.1.	Osnovni (minimalni) podaci kojima se mora označiti svaki proizvod	172
3.2.	Način označavanja proizvoda	172
4.	Označavanje proizvoda oznakom sukladnosti	173
4.1.	Općenito o oznaci sukladnosti proizvoda s propisanim zahtjevima	173
4.2.	EU oznaka sukladnosti CE	174
4.3.	Ostale oznake sukladnosti propisane posebnim propisima	175
4.3.1.	Oznaka kormilarskog kola	175
4.3.2.	Oznaka sukladnosti Pi za pokretnu tlačnu opremu	175
4.3.3.	Ovjerni žig-naljepnica za utvrđivanje sukladnosti uređaja koji proizvode optičko zračenje ili u sebi imaju ugrađene izvore optičkog zračenja	175

4.3.4.	Znak državnog žiga za predmete od plemenitih kovina	175
4.3.5.	Oznaka energetske učinkovitosti za uređaje povezane s energijom	176
4.3.6.	Oznaka guma s obzirom na učinkovitost potrošnje goriva	176
4.3.7.	Homologacijska oznaka	177
4.3.8.	Oznake sukladnosti pretpakiranih proizvoda i boca s mjeriteljskim zahtjevima	177
5.	Označavanje zajedničkim podacima i oznakama	177
5.1.	Ambalažne oznake i podaci	177
5.2.	Podaci i oznake za označavanje količinskog punjenja	178
5.2.1.	Označavanje pretpakovina	179
5.2.1.	Označavanje boca kao mjernih spremika	179
5.3.	Podaci i oznake (simboli) opasnosti i upozorenja	179
5.3.1.	Kemikalije i druge opasne tvari i smjese	179
5.3.2.	Opasne tvari i smjese u prijevozu	181
5.3.3.	Proizvodi koji sadržavaju azbest i njihovi spremnici	181
5.3.4.	Oprema i zaštitni sustavi za uporabu u prostoru s eksplozivnom atmosferom	181
5.3.5.	Osobno zaštitna oprema	181
5.3.6.	Predmeti opće uporabe	182
5.4.	Znakovi zaštite okoliša i oznaka potrošnje goriva za motorna vozila	183
5.4.1.	Znakovi zaštite okoliša	183
5.4.2.	Oznaka ekonomičnosti potrošnje goriva za motorna vozila	183
5.5.	Ostali znakovi i oznake	183
5.5.1.	Znak „Hrvatska kvaliteta“ i „Izvorno hrvatsko“	183
5.5.2.	Bar kod	183
6.	Zaključak	184

1. Uvod

Svaki proizvod, pa tako i neprehrambeni proizvod koji se nudi potrošačima na području Republike Hrvatske obvezatno mora biti označen propisanim osnovnim, a po potrebi zajedničkim i/ili dodatnim podacima i oznakama koji se odnose na taj proizvod.

Označavanje proizvoda točnim i potpunim podacima i oznakama (znakovima, piktogramima, simbolima i dr.) razumljivim potrošaču, od bitnog su značaja za ostvarivanje jednog od temeljenih prava potrošača zajamčenih odredbama posebnog zakona kojima se uređuje zaštita prava potrošača, pravo na informiranje. To pravo, pored ostalog uključuje točnu i potpunu informaciju kako o samom proizvodu (njegovim svojstvima, osnovnim obilježjima, upozorenjima na moguće rizike za korisnika proizvoda i dr.), tako i o proizvođaču odnosno uvozniku, posebice njegovom sjedištu na kojem je potrošaču dostupan. Navedene informacije potrebne su potrošaču kako bi pravovremeno, u skladu sa svojim željama i ekonomskim mogućnostima mogao donijeti odluku o izboru upravo tog, a ne nekog drugog proizvoda. Ujedno, propisivanjem minimalnih (osnovnih), zajedničkih i/ili dodatnih podataka i oznaka kojima se mora označiti proizvod, država stvara zakonske pretpostavke za ravnopravnu tržišnu utakmicu svih gospodarskih subjekata koji sudjeluju u proizvodnji i prodaji istovrsnih proizvoda.

2. Općenito o označavanju neprehrambenih proizvoda

2.1. Što je označavanje proizvoda i na koji se način proizvod označava

Označavanje proizvoda je navođenje bilo koje riječi, podatka, trgovačkih naziva, žiga, slikovnog prikaza, simbola, piktograma i svake druge oznake i podatka koji se odnose na proizvod, a nalaze se na proizvodu, ambalaži, obavijesti, etiketi ili privjesnici ili, ako to ne dopušta priroda proizvoda (dimenzije i/ili oblik proizvoda i dr.) koji su navedeni na dokumentu koji prati proizvod (uputi o uporabi, tehničkoj specifikaciji i dr.). Navedena definicija odnosi se općenito na sve proizvode, pa tako i na svaki neprehrambeni proizvod (dalje u tekstu: proizvod) koji se nudi na tržištu. Kojim se podacima i oznakama i na koji način označuje proizvod propisano je općim propisom koji se odnosi na označavanje svakog proizvoda i/ili posebnim propisom kojim se uređuje označavanje proizvoda zajedničkim podacima za više vrsta proizvoda i/ili dodatnim podacima kojima se označava samo određena skupina ili vrsta proizvoda obuhvaćenih tim propisom. Označavanje proizvoda propisanim podacima i oznakama mora biti točno (istinito) te ne smije dovesti u zabludu (obmanu) potrošača glede obilježja proizvoda i proizvođača, jer bi se u protivnom radilo o zabranjenim

radnjama i to nepoštenoj zavaravajućoj poslovnoj praksi i nepoštenom trgovanju.¹

2.2. Razlog propisivanja označavanja proizvoda

Razlog (svrha) propisivanja označavanja proizvoda je, pružati potrošačima točnu i potpunu informaciju o proizvodu (vrsti, modelu, tipu, sastavu, svojstvu, kakvoći) i proizvođaču odnosno uvozniku te svim drugim podacima koji su od utjecaja za sigurnu uporabu i funkcioniranje proizvoda, kako bi potrošač mogao donijeti odluku o kupnji² onog proizvoda, koji najbolje odgovara njegovim potrebama i ekonomskom interesu. Istovremeno, propisivanjem obveze označavanja proizvoda propisanim podacima i na propisani način, stvaraju se pretpostavke za ravnopravnu tržišnu utakmicu svih gospodarskih subjekata koji stavljaju istovrsne proizvode na tržište i/ili na raspolaganje na tržištu.

2.3. Normativno uređenje označavanja proizvoda

Obveza označavanje neprehrambenih proizvoda (dalje u tekstu: proizvod) koji se nude potrošačima na području Republike Hrvatske (dalje u tekstu: RH) kao i minimalni podaci kojima se mora označiti svaki proizvod koji se stavlja na njeno tržište, propisani su odredbama Zakona o zaštiti potrošača (Nar. nov., br. 41/14. i 110/15. – dalje u tekstu: ZoZP), osim u odnosu na proizvode čije je označavanje uređeno posebnim propisima. U tom smislu, ZoZP je osnovni (temeljni) odnosno opći zakon (*Lex generalis*) kojim se uređuje označavanje svakog proizvoda koji se stavlja na tržište naše zemlje, ali istovremeno, u odnosu na proizvode čije je označavanje uređeno posebnim propisima, sekundaran ili supsidijaran odnosno podređan zakon. Stoga, ako je za pojedine proizvode ili skupine proizvoda, posebnim zakonom propisana obveza označavanja kao i podaci, oznake i drugi znakovi kojima se ti proizvodi moraju označavati, tada se na označavanje tih proizvoda prvenstveno (primarno) primjenjuju odredbe tog posebnog zakona (*Lex specialis*), što je sukladno načelu *Lex specialis derogat legi generali* („Poseban zakon potire tj. nadjačava opći zakon.“). Posebnim propisima je primjerice uređeno označavanje tehničkih, građevnih i tekstilnih proizvoda, obuće, predmeta od opće uporabe kao i od plemenitih kovina, opasnih tvari i smjesa, oružja, poljoprivrednog sadnog i sjemenskog materijala, božićnih drvaca i dr. Posebnim propisima kojima se dodatno uređuje označavanje proizvoda smatraju se i propisi koji se odnose na zajedničko označavanje svih ili viša skupina istovrsnih proizvoda ako su ispunjeni

1 Odredbom čl. 33. i 34. Zakona o zaštiti potrošača (Nar. nov., br. 41/14. i 110/15.) propisano je da se **poslovna praksa smatra zavaravajućom** ako sadrži netočne informacije zbog čega je neistinita ili ako na neki drugi način, uključujući njezino cjelokupno predstavljanje, pa čak ako je informacija činjenično i točna, zavarava ili je vjerojatno da će zavarati prosječnog potrošača u vezi s osnovnim obilježjem proizvoda, kao i kada informacija ne sadrži važne obavijesti koje su, ovisno o kontekstu, potrebne prosječnom potrošaču kako bi mogao donijeti odluku o kupnji utemeljenu na potpunoj obavijesti. Čl. 31. istog Zakona propisano je da je nepoštena poslovna praksa zabranjena. Odredbom čl. 634.st.1. i čl. 64. Zakona (Nar. nov., br. 87/08, 116/08, 76/09, 114/11, 68/13. i 30/14.), propisano je da se pod **nepoštenim trgovanjem** podrazumijevaju radnje trgovca kojima se radi tržišnog natjecanja povređuju dobri poslovni običaji, a osobito prodaja robe s oznakama ili podacima ili izgledom koji stvaraju ili bi mogli stvoriti zabunu glede izvora, načina proizvodnje, količine, kakvoće ili druge osobine robe. Prema čl. 63.st.2.istog Zakona, nepošteno trgovanje je zabranjeno.

2 Odluka o kupnji je svaka odluka koju donosi potrošač, a koja se odnosi na to hoće li, kako i pod kojim uvjetima kupovati, hoće li cijenu platiti u cijelosti ili u obrocima, hoće li proizvod zadržati ili njime dalje raspolagati, hoće li se koristiti pravima koja mu na temelju ugovora bez obzira na to je li potrošač odlučio djelovati ili suzdržati se od djelovanja, pripadaju (čl. 5. st.1. toč.9. ZoZP-a).

uvjeti za njihovu primjenu (primjerice, propisi o označavanju proizvoda oznakom sukladnosti proizvoda s propisanim zahtjevima, ambalažnim i mjeriteljskim oznakama, oznakama zaštite okoliša, i dr.). Domaći propisi o označavanju većine proizvoda koji se primjenjuju u RH, usklađeni su sa zakonodavstvom Europske unije (u daljnjem tekstu: EU), a na označavanje pojedinih skupina i/ili vrsta proizvoda izravno se primjenjuju uredbе Europskog parlamenta i Vijeća.³

2.4. Obveze i odgovornost gospodarskih subjekata glede označavanja proizvoda

Svaki proizvod koji se stavlja na tržište ili na raspolaganje na tržištu mora biti označen propisanim podacima i oznakama i na propisani način. Nije dopušteno stavljati na tržište ili na (daljnje) raspolaganje (prodaju) na tržištu proizvod koji nije označen propisanim podacima i na propisani način. Pod „*stavljanjem proizvoda na tržište*“ smatra se prvo stavljanje na raspolaganje proizvoda na tržištu EU, a pod „*stavljanjem proizvoda na raspolaganje na tržištu*“ smatra se svaka isporuka proizvoda za distribuiranje, potrošnju ili uporabu na tržištu EU u okviru trgovačke djelatnosti s plaćanjem ili bez plaćanja.

ističemo...

Gospodarski subjekt koji prvi stavlja na tržište EU proizvod (pravna ili fizička osoba koja je proizvod proizvela a ima sjedište na području EU – proizvođač, ili koja je proizvod iz trećih zemalja uvezla na područje EU na kojem ima i sjedište - uvoznik) obavezan je proizvod označiti na propisani način te odgovara za točnost i potpunost podataka i oznaka koje je stavio na proizvod ili za propuštanje označavanja proizvoda.

Proizvođač je svaka pravna ili fizička osoba koja proizvodi tehnički proizvod ili koja je oblikovala ili proizvela proizvod i koja proizvod stavlja na tržište pod svojim imenom ili trgovačkim znakom. Proizvođač može pisanim putem ovlastiti drugu pravnu ili fizičku osobu koja ima poslovni nastan na području EU da djeluje na području EU u njegovo ime u odnosu na posebne zadatke s obzirom na obveze proizvođača u skladu s odgovarajućim zakonodavstvom EU, u kojem slučaju se takva osoba smatra ovlaštenim zastupnikom ili predstavnikom proizvođača. **Proizvođač je prije stavljanja proizvoda na tržište, dužan proizvod označiti svim propisanim podacima i oznakama i na propisani način.**

Uvoznikom se smatra svaka pravna ili fizička osoba s poslovnim nastanom u EU koja stavlja proizvod iz treće zemlje na tržište EU.

ističemo...

Uvoznik je dužan prije stavljanja proizvoda na tržište ili daljnje raspolaganje na tržištu provjeriti je li proizvođač na propisani način označio proizvoda te na proizvodu ili njegovoj ambalaži navesti svoje trgovačko ime ili znak i adresu na kojoj je dostupan na području EU.

Distributer je svaka pravna ili fizička osoba u opskrbnom lancu različita od proizvođača ili uvoznika koja stavlja proizvod na raspolaganje na tržištu (trgovac na veliko kao i trgovac na malo).

3 Direktive Europskog parlamenta i Vijeća dostupne su na internetskoj stranici EURO LEX-a (<http://eur-lex.europa.eu>).

ističemo...

Distributer je prije stavljanja proizvoda na raspolaganje na tržištu (prodaju na veliko odnosno na malo) provjeriti jesu li proizvođač i uvoznik označili proizvod propisanim podacima i oznakama.

Ako uvoznik ili distributer stavlja proizvod na tržište pod svojim imenom ili trgovačkim znakom ili preinačuje proizvod koji je već stavljen na tržište na takav način da to može utjecati na sukladnost sa zahtjevima koji se primjenjuju na taj proizvod, smatrat će se proizvođačem te podliježe obvezama propisanim za proizvođača.

Za potpunost i točnost označavanja proizvoda odgovoran je onaj gospodarski subjekt koji je proizvod stavio na europsko tržište (proizvođač ili uvoznik koji ima sjedište na području Europske unije), a za potpunost označavanja i onaj subjekt koji je proizvod stavio na raspolaganje na tržištu (distributer – trgovac na veliko i/ili trgovac na malo).

3. Označavanje proizvoda prema Zakonu o zaštiti potrošača

3.1. Osnovni (minimalni) podaci kojima se mora označiti svaki proizvod

Obveza označavanja proizvoda, kao i minimalni podaci kojima se proizvod mora označiti, utvrđeni su odredbom čl. 6. ZoZP-a, a odnose se na svaki proizvod koji se na području RH nudi potrošačima,⁴ osim za one proizvode čije je označavanje u cijelosti ili djelomično odnosno dodatno uređeno posebnim zakonima.⁵

ističemo...

Ako posebnim propisom nije drugačije propisano, na svakom proizvodu koji se nudi potrošačima potrebno je navesti najmanje osnovna obilježja proizvoda u mjeri koja je potrebna da bi potrošač donio odluku o kupnji kao što su: **naziv proizvoda i naziv pod kojim se proizvod prodaje, tip i model proizvoda, sastav proizvoda, svojstva i tehnička obilježja proizvoda te naziv i sjedište proizvođača ili uvoznika, koji ima sjedište na području EU.**

Naziv proizvoda odnosno trgovačko ime pod kojim se proizvod nudi i stavlja na tržište omogućuje potrošačima odabir željene vrste proizvoda. Ako je za neki proizvod propisano da se određeni naziv može koristiti samo uz uvjet da proizvod ispunjava propisane zahtjeve glede načina proizvodnje, sastava i drugih propisanih uvjeta, tada se proizvod može staviti na tržište pod tim nazivom samo ako je udovoljeno propisanim zahtjevima.⁶ Ako je naziv ili trgovačko ime proizvoda zaštićeno (robna marka, zaštićeni žig) tada takav naziv na

4 Potrošačem se smatra svaka fizička osoba koja sklapa pravni posao ili djeluje na tržištu izvan svoje trgovačke, poslovne, obrtničke ili profesionalne djelatnosti (čl.5.st.1.podst.15. ZoZP-a).

5 Primjerice, posebnim zakonima u cijelosti je uređeno (propisano) označavanje tehničkih i građevnih proizvoda, predmete opće uporabe i predmeta od plemenitih kovina, opasnih kemikalija, biocidnih pripravaka i hrane, što znači da se ti proizvodi neće označavati minimalnim podacima prema odredbama ZoZP-a već prema odredbama posebnih zakona koji se odnose na određenu skupinu ili vrstu proizvoda.

6 Primjerice, samo vaza za cvijeće koja udovoljava tehničkoj specifikaciji propisanoj za proizvodnju predmeta od kristala, može se staviti na tržište pod nazivom „kristalna vaza“, u protivnom, može se koristiti naziv pod kojim se proizvod uobičajeno stavlja na tržište „staklena vaza za cvijeće“

proizvod može stavljati samo nositelj prava njegove zaštite ili osoba na koju on prenese to pravo.⁷ **Tip i model proizvoda** označavaju određenu vrstu proizvoda iste ili druge skupine (serije) sa vlastitim proizvodnim i tehničkim karakteristikama (primjerice: LCD TELEVI-ZOR može se proizvoditi u više modela, a svaki model može imati više različitih tipova⁸). **Sastav proizvoda** podrazumijeva tvari odnosno sastojke od kojih je proizvod izrađen (npr. izrađeno od: hrastovog drva, kristalnog stakla, pamuka i dr.) **Svojstva i tehnička obilježja proizvoda** navode se u tehničkim propisima ili specifikacijama i/ili usvojenim normama ili drugim propisanim ispravama o sukladnosti proizvoda u kojima se propisuju tehnički i drugi zahtjev sukladnosti kojima moraju udovoljavati proizvod prije nego se stavi na tržište.⁹

ZoZP (više) ne propisuje obvezu označavanja proizvoda podatkom o zemlji podrijetla proizvoda,¹⁰ što znači da se podatak o zemlji podrijetla proizvoda mora navoditi samo za one proizvode za koje je to posebnim propisom određeno.¹¹ Međutim, smatramo da nema zapreke da se ovaj podatak i dalje navodi, ako se njime ne zbuduju potrošači o pravom podrijetlu proizvoda. Godina proizvodnje također više nije obvezni element označavanja proizvoda, osim ako posebnim propisom kojim se uređuje označavanje pojedinog proizvoda nije to propisano. Međutim, nema zapreka da proizvod označi i podatkom o godini proizvodnje.

3.2. Način označavanja proizvoda

Podaci kojima se obvezno mora označiti svaki proizvod koji se na području RH nudi potrošačima, moraju biti jasni, vidljivi i čitljivi, te napisani hrvatskim jezikom i latiničnim pismom, što ne isključuje mogućnost istodobno uporabe drugih jezika, a mogu uključivati znakove i piktograme lako razumljive potrošaču. Ako su napisani na više jezika, podaci moraju biti napisani na isti način. Podaci su **jasni** ako se koriste termini i izrazi lako shvatljivi i razumljivi „prosječnom“ potrošaču, a skraćenice i oznake (znakovi, simboli, piktogrami) u propisanom ili opće poznatom obliku ili se uz njih (odnosno na prodajnom mjestu) ističu tumači njihovog značenja. Podatci su **čitljivi** ako su pisani čitljivim slovima što znači da se lako čitaju i ako su neizbrisivi. Podatci su **vidljivi**¹² ako su slova i oznake takve veličine da ih prosječni potrošač može uočiti i pročitati. Podaci na ambalaži, privjesnici ili na proizvodu su **lako uočljivi** ako su istaknuti na način vidljiv i dostupan potrošaču (npr. na strani ambalaže ili proizvoda

7 (primjerice: majicu „Dolce&Gabbana“, može proizvoditi pod tim nazivom i stavljati u promet samo talijanski modni dizajneri Domenico Dolce i Stefano Gabbana koji su ovaj znak zaštitili kao i oni proizvođači na koja su nositelji prava uporabe ove robne marke, prenijeli svoja prava).

8 LCD televizor Model: Vision 1, Tip: A; LCD televizor Model: Vision 1, Tip: B; LCD televizor Model: Vision 2, Tip: A, i.t.d.).

9 Svojstva odnosno tehnička obilježja proizvoda su primjerice: dimenzija (veličina) i masa proizvoda, mehanička izvedba proizvoda i mehanička svojstva (čvrstoća, tvrdoća, otpornost, elastičnost, krutost, istegljivost), kemijska svojstva (kemijski sastav, otpornost prema kemijskim agensima, vlaga,) fizikalna svojstva (poroznost, vodonepropusnost, točka taljenja ili smrzavanja, statika i dr.), električna provodljivost, elektrotehnička svojstva.

10 ZoZP iz 2007 g. bilo je propisano obvezno označavanje proizvoda i podatkom o zemlji podrijetla, pod kojom se smatrala zemlja u kojoj je proizvod nastao, ili je podvrgnut procesu koji je posljednji bitno promijenio njegova svojstva.

11 Npr. čl. 19. Uredbe (EZ) br. 1223/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o kozmetičkim proizvodima koja se u RH izravno primjenjuje temeljem Zakona o provedbi Uredbe (EZ) br. 1223/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 30.11.2009. godine o kozmetičkim proizvodima – preinačena verzija (Nar. nov., br. 18/12.), za uvozne kozmetičke proizvode obvezno je proizvod označiti i podatkom i državi podrijetla.

12 ZoZP ne propisuje (određuje) veličinu slova podataka na oznakama, jer prema mišljenju Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva isto nije uređeno niti propisima koji se primjenjuju u EU, te bi stoga, svako propisivanje obveze vrste i veličine slova na obavijesti o proizvodu, predstavljalo ograničenje slobodnom kretanju roba. (MGRiP Kl.: 330-01/-6-01/81 od 10.05.2006.)

okrenut potrošaču), a ne na način kojim bi mu bilo onemogućeno ili otežano uočavanje podataka i oznaka. Posebnim propisom kojim se uređuje označavanje pojedinih (vrsta) proizvoda može propisati veličina slova i/ili oznaka, izgled znakova te način isticanja podataka i oznaka.¹³ Podaci kojima se mora označiti svaki proizvod navode se na ambalaži, privjesnici, naljepnici ili na samom proizvodu, odnosno, ako to priroda proizvoda ne dozvoljava, na dokumentu koji prati proizvod (npr. uputama).

Primjer označavanja proizvoda proizvedenog u državi članici EU (osim RH):

Proizvod:	Okvir za slike MIMI
Model:	Barok
Dimenzije:	1,20 x 0,8 m
Materijal za okvir:	Borove letvice
Proizvođač:	Watkins, L.t.d., London Green str. 1. V. Britanija
Stavljanje na tržište RH:	Toni d.o.o. za trgovinu 10 450 Jastrebarsko Starčevića ulica br. 7.
Godina proizvodnje:	2017.

Primjer označavanja proizvoda proizvedenog izvan EU:

Proizvod:	Vaza za cvijeće „Nada“
Artikl:	12345
Visina:	1,20 x 0,8 m
Materijal:	Masivno staklo
Proizvođač:	OHRID d.o.o. Ohrid Ohridska 2, R. Makedonija
Uvoznik:	NADA d.o.o. za trgovinu 10 000 Jastrebarsko Duga ulica br. 9.
Godina proizvodnje:	2017.

Primjer označavanja proizvoda proizvedenog u RH:

Naziv proizvoda:	Drvena ukrasna kutija „Paula“
Dimenzije:	30 x 20 x 10 cm
Proizvodi:	Obrt za izradu suvenira „TOMI“ vl. Tomi Marečić, Karlovac Ulica bb
Način proizvodnje:	ručni rad, unikatni proizvod
Materijal:	hrastovo drvo
Proizvedeno:	2017. god.

4. Označavanje proizvoda oznakom sukladnosti

4.1. Općenito o oznaci sukladnosti proizvoda s propisanim zahtjevima

Posebnim propisom kojim se uređuju uvjeti za stavljanje pojedinih proizvoda na tržište može se propisati da se proizvod može staviti na

¹³ Npr. Pravilnikom o oblicima državnih žigova (Nar. nov., br. 107/93. i 73/03) propisuju se oblici državnih žigova za označavanje stupnja čistoće predmeta od zlata, srebra i platine., a Pravilnikom o postupku ispitivanja, načinu određivanja stupnja čistoće i žigosanju državnim žigom predmeta od plemenitih kovina (Nar. nov., br. 108/16.) propisuje mjesta na kojima se na predmetima od plemenitih kovina utiskuje državni žig (npr. na prstenu se žig utiskuje na kružni dio s unutarnje strane, i.t.d.)

tržište ili na raspolaganje na tržištu samo ako je prethodno proizvođač osigurao da je proizvod oblikovan i proizveden u skladu (sukladan) sa propisanim zahtjevima¹⁴ i označen oznakom sukladnosti u propisanom obliku i na propisani način.¹⁵ Propisanu oznaku sukladnosti može staviti samo proizvođač ili njegov ovlašten zastupnik i to samo na onaj proizvod za koji je prethodno osigurao provedbu propisanog postupka ocjenjivanja (utvrđivanja) sukladnosti.¹⁶

ističemo...

Oznaka sukladnosti je oznaka u propisanom obliku koja potvrđuje sukladnost proizvoda s primjenjivim zahtjevima odgovarajućeg propisa koji se odnosi na taj proizvod i što je dokazano provedenim postupkom ocjenjivanja sukladnosti s propisanim zahtjevima.

Za označavanje sukladnosti proizvoda s propisanim zahtjevima smije se koristiti samo oznaka sukladnosti u propisanom obliku, a nikako bilo koji drugi znak, natpis ili oznaka koji bi svojim izgledom, načinom pisanja i značenjem mogao potrošače dovesti u zabludu da se radi o propisanoj oznaci sukladnosti. Međutim, na proizvod označen oznakom sukladnosti mogu se staviti i druge oznake i znakovi, uz uvjet da se time propisanoj oznaci sukladnosti ne smanjuje vidljivost, čitljivost i značenje. Ako to nije propisano, proizvod se ne smije označiti oznakom sukladnosti.

Ne tržištu EU ne može se ograničiti promet proizvoda označenog propisano oznakom sukladnosti, jer se smatra, da proizvod koji nosi propisanu oznaku sukladnosti udovoljava svim propisanim zahtjevima. Međutim, ukoliko postoji opravdana sumnja da proizvod unatoč stavljenoj oznaci sukladnosti ne udovoljava propisanim zahtjevima, ili da proizvod nije označen oznakom sukladnosti u propisanom obliku ili na propisani način, nadležno inspekcijsko tijelo ovlašteno je poduzeti zakonom propisane mjere kako bi se otklonile utvrđene nepravilnosti odnosno zabranilo stavljanje na tržište odnosno raspolaganje na tržištu nesukladnog proizvoda. Zabranjuje se stavljanje na tržište proizvoda koji nisu označene propisano oznakom sukladnosti ako je posebnim propisom utvrđena obveza označavanja proizvoda tom oznakom. Iznimno, pojedinim propisima kojima se propisuje obveza označavanja proizvoda oznakom sukladnosti, propisano je da se proizvodi bez ove oznake mogu iznimno izlagati i koristiti na sajmovima i izložbama, pod uvjetom da se uz njih nalazi znak kojim se jasno navodi da ti proizvodi nisu sukladni propisanim zahtjevima i kako se

¹⁴ Primjerice tehničkim zahtjevima, zahtjevima opće sigurnosti proizvoda, energetske učinkovitosti, elektromagnetske kompatibilnosti, zahtjevima eko-dizajna, zahtjevima hrvatske tehničke specifikacije, mjeriteljskim zahtjevima i drugim propisanim zahtjevima

¹⁵ Propisanu oznaku sukladnosti može staviti samo proizvođač ili njegov ovlašten zastupnik i to samo na onaj proizvod za koji je prethodno osigurao provedbu propisanog postupka ocjenjivanja (utvrđivanja) sukladnosti (npr. kroz postupak tvorničke kontrole, ispitivanja u ovlaštenom ispitnom laboratoriju tipa proizvoda i dr.) s propisanim zahtjevima, o čemu je ovlašteno akreditacijsko (ispitno) tijelo izdalo propisanu ispravu (npr. izvješće o EU pregledu tipa, certifikat i dr.). Temeljem te isprave, proizvođač izdaje EU potvrdu o sukladnosti i označuje proizvod EU oznakom sukladnosti.

¹⁶ U postupku ocjenjivanja sukladnosti proizvoda s propisanim zahtjevima sudjeluje i prijavljeno ovlašteno akreditacijsko tijelo u RH odnosno EU („Notified body – NB), koje nakon pregleda izdaje EU potvrdu ili izvješće o ispitivanju, temeljem kojeg proizvođač ili njegov ovlašten predstavnik u EU, izdaje EU izjavu o sukladnosti i označuje proizvod EU oznakom sukladnosti (znak CE) ili drugom oznakom sukladnosti u propisanom izgledu. Npr. prijavljena tijela za ispitivanje tipa proizvoda za osobnu zaštitnu opremu u EU je moguće provjeriti uvidom u „Nando“ bazu prijavljenih tijela koja se može naći na linku: http://ec.europa.eu/growth/toolsdatabases/nando/index.cfm?fuseaction=jn_directive_notifiedbody&dir_id=6

neće staviti na raspolaganje na tržištu u RH prije nego se osigura njihova sukladnost s propisanim zahtjevima.¹⁷

U nastavku članka pišemo o izgledu oznake EU sukladnosti **CE** koja se stavlja na tehničke i druge proizvode, oznaci energetske učinkovitosti i drugim oznakama sukladnosti.

4.2. EU oznaka sukladnosti CE

EU oznaka sukladnosti CE (engl. *European Conformity*; franc. *Conformité Européenne*) označava oznaku kojom proizvođač označuje da je proizvod sukladan s primjenjivim zahtjevima utvrđenima u usklađenom zakonodavstvu Zajednice.¹⁸ U tom smislu, EU oznaka sukladnosti **CE** (dalje u tekstu: oznaka sukladnosti **CE**) vidljiva je posljedica cijelog postupka koji obuhvaća ocjenjivanje sukladnosti. Pod „ocjenjivanjem sukladnosti“ podrazumijeva se postupak kojim se dokazuje da su određeni zahtjevi koji se odnose na proizvod, proces, uslugu, sustav, osobu ili tijelo ispunjeni, a kojeg provodi tijelo nadležno za ocjenjivanje sukladnosti.¹⁹ Stavljanjem oznake **CE** na proizvod, proizvođač pokazuje da preuzima i odgovornost za sukladnost proizvoda sa svim primjenjivim zahtjevima utvrđenim u odgovarajućem usklađenom zakonodavstvu Zajednice (direktivama EU) koje predviđa njezino stavljanje.²⁰ Izgled i opća načela stavljanja oznake sukladnosti **CE** propisana su Uredbom (EZ) br. 765/2008 Eu-

ropskog parlamenta i Vijeća od 9.7.2008. o utvrđivanju zahtjeva za akreditaciju i za nadzor tržišta.²¹

Izgled EU oznake sukladnosti CE:

Oznaku CE smije na proizvod stavljeti samo proizvođač ili njegov ovlašten zastupnik i to samo na proizvode za koje je posebnim usklađenim zakonodavstvom EU predviđeno njezino stavljanje i ne smije se stavljeti na kakve druge proizvode. U tom smislu, to je jedina oznaka koja potvrđuje sukladnost proizvoda s primjenjivim zahtjevima odgovarajućeg usklađenog zakonodavstva EU kojim se predviđa njeno stavljanje.

ističemo...

Kada proizvod podliježe zahtjevima više propisa kojima je predviđeno stavljanje oznake sukladnosti **CE** (primjerice bitnim tehničkim zahtjevima te zahtjevima elektromagnetske kompatibilnosti i zahtjevima opće sigurnosti kojima mora udovoljavati elektronički ili električni uređaj), onda navedena oznaka označava da je proizvod sukladan sa zahtjevima tih svih propisa.²²

Oznaka **CE** stavlja se na proizvod, ili ako to nije moguće zbog prirode proizvoda na pa kiranje i na popratnu dokumentaciju, vidljivo, čitljivo i neizbrisivo. Posebnim propisom usklađenim s EU zakonodavstvom kojim je propisana obveza označavanja proizvoda oznakom sukladnosti **CE** može se propisati način i mjesto stavljanja na proizvod i označavanje dodatnih podataka uz ovu oznaku kao i veličinu oznake sukladnosti **CE**.²³

- 17 Npr. čl. 15. Pravilnika o sigurnosti igračka (Nar. nov., br. 83/14., 38/15. i 35/17.); čl. 5. st. 4. Pravilnika o elektromagnetskoj kompatibilnosti (Nar. nov., br. 28/16.);
- 18 Pod „usklađenim zakonodavstvom Zajednice“ podrazumijeva se svako zakonodavstvo država članica EU kojim se usklađuju uvjeti za stavljanje proizvoda na tržište (primjerice, relevantne direktive ili uredbe EU kojima se propisuje način i postupak ocjenjivanja sukladnosti proizvoda s propisanim zahtjevima, izgled oznake kojom se ta sukladnost potvrđuje te način označavanja proizvoda u cijelosti ili djelomično se prenosi u domaće propise ili se iste izravno primjenjuju).
- 19 Direktive EU propisuju moguće načine ocjenjivanja sukladnosti proizvoda i proizvođač može birati njemu najprikladniji. Moduli odnosno načini dokazivanja razlikuju se po složenosti, ovisno o složenosti samog proizvoda i mogućoj opasnosti za korisnika proizvoda. Primjerice direktive Novog pristupa kojima se propisuje postupak ocjenjivanja sukladnosti za tehničke proizvode razrađen je kao sustav od 8 modula (od modula A, koji označava nizak rizik za moguću opasnost za korisnika i koji uključuje samo internu kontrolu od strane proizvođača, zatim modul B, modul C, modul D, modul E, modul F, modul G - do modula H, koji označava visok rizik, a u postupak ocjenjivanja sukladnosti sudjeluju ovlaštene odnosno akreditirane institucije koje sudjeluju u postupku ocjenjivanja sukladnosti kao npr. ispitni odnosno akreditirani laboratoriji, organizacije za certificiranje i/ili potvrđivanje i dr.).
- 20 Označavanje EU oznakom sukladnosti CE propisano je za: strojeve, niskonaionska električna oprema, radijsku i telekomunikacijsku oprema, jednostavne posude pod tlakom, tlačnu opremu i opremu pod tlakom, toplovodne kotlove, plinske aparate, eksplozivne tvari i pirotehnička sredstva za civilnu uporabu, rekreacijska plovila – kojom se potvrđuje da ti proizvodi udovoljavaju propisanim bitnim tehničkim zahtjevima; osobnu zaštitnu opremu, dizala i žičare – kojom se potvrđuje da ti propisi udovoljavaju propisanim bitnim tehničkim i sigurnosnim zahtjevima; neautomatske vage i mjerne instrumente – kojom se potvrđuje da ti proizvodi udovoljavaju propisanim bitnim tehničkim i mjeriteljskim zahtjevima; igračke – kojom se potvrđuje da ispunjavaju propisane sigurnosne zahtjeve; građevinske proizvode ako su usklađeni sa EU normama ili EU tehničkom ocjenom – kojom se potvrđuje da udovoljavaju usklađenim EN normama ili europskoj tehničkoj ocjeni za građevinske proizvode; medicinske proizvode namijenjene za klinička ispitivanja, in vitro dijagnostičku medicinsku opremu i medicinske proizvode izrađene za pojedinog korisnika – kojom se potvrđuje da udovoljavaju bitnim sigurnosnim zahtjevima za zdravlje ljudi; električnu i drugu tehničku opremu koja može uzrokovati elektromagnetske smetnje – kojom se potvrđuje udovoljavanje tih proizvoda s zahtjevima elektromagnetske kompatibilnosti; proizvode i opremu namijenjeni uporabi u potencijalno eksplozivnoj atmosferi – kojom se potvrđuje njihovo ispunjavanje s bitnim zahtjevima sigurnosti i zdravlja ljudi; te za proizvode povezane s energijom – kojom se utvrđuje ispunjavanje s bitnim zahtjevima sigurnosti i zdravlja ljudi.

- 21 Puni naziv uredbe je: Uredba (EZ) br. 765/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. 7. 2008. god. o utvrđivanju zahtjeva za akreditaciju i za nadzor tržišta u odnosu na stavljanje proizvoda na tržište i o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 339/93. (Sl. list EU br. 13/Sv.51).
- 22 Ako jedan ili više propisa dopušta proizvođaču da odabere koje će propise primijeniti, oznaka sukladnosti označava sukladnost samo s onim propisima koje je proizvođač primijenio, a što mora navesti u dokumentima, obavijestima i uputama koje ti propisi zahtijevaju, a koji se prilažu uz proizvod.
- 23 Primjerice, Pravilnikom o sigurnosti strojeva (Nar. nov., br. 28/11.) propisano je u Dodatku III Pravilnika, da se oznaka CE mora pričvrstiti u neposrednoj blizini imena proizvođača ili njegovog ovlaštenog predstavnika, a gdje je primjenjivo, uz oznaku CE mora biti naveden identifikacijski broj prijavljenog tijela koji je proveo postupak ocjenjivanja sukladnosti s propisanim tehničkim i sigurnosnim zahtjevima. Različite komponente CE oznake moraju imati u osnovi iste vertikalne dimenzije koje ne mogu biti manje od 5 mm., s tim da se najmanja dimenzija može prilagoditi za strojeve malih dimenzija. Uredbom (EU) br. 305/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 9.3.2011 u utvrđivanju usklađenih uvjeta za stavljanje na tržište građevnih proizvoda (SI.I.EU br. L 088/5) propisano je da oznaku CE treba na postaviti na vidljiv, čitljiv i neizbrisiv način na građevni proizvod ili etiketu pričvršćenu na njega, a kada to radi prirode proizvoda nije moguće ili nije opravdano, oznaku treba postaviti na ambalažu ili na popratne dokumente. Oznaka CE treba biti popraćena s najmanje 2 posljednje znamenke godine u kojoj je prvi put bila postavljena, imenom i registriranom adresom proizvođača ili identifikacijskom oznakom kojom se jednostavno i bez dvojbe može identificirati proizvođač, jednostavnom identifikacijskom oznakom vrste proizvoda, referentnim brojem izjave o svojstvima, razinom ili razredom objavljenog svojstva, uputom na usklađenu tehničku specifikaciju koja se primjenjuje, identifikacijskim brojem prijavljenog tijela i, ako je to primjenjivo, namjeravanom uporabom kako je propisano usklađenom tehničkom specifikacijom koja se primjenjuje. Oznaka CE može biti popraćena grafičkom ili bilo kojom drugo oznakom kojom je jasno označen poseban rizik ili uporaba. Pravilnikom i sigurnosti igračka (Nar. nov., br. 83/14., 38/15. i 35/17.) propisano je da se CE oznaka sukladnosti stavlja na igračku na vidljiv, čitljiv i neizbrisiv način i to na obavijest o proizvodu ili na ambalažu, a u slučaju malih igračaka i igračaka s malim dijelovima, CE oznaka sukladnosti može se staviti na obavijest o

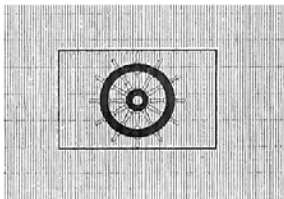

4.3. Ostale oznake sukladnosti propisane posebnim propisima

4.3.1. Oznaka kormilarskog kola

Pomorska oprema²⁴ za koju se, u skladu s odgovarajućim postupcima ocjene sukladnosti utvrdi da udovoljava zahtjevima Pravilnika o pomorskoj opremi²⁵ mora se označiti znakom kormilarskog kola. Uporaba ovog znaka podliježe općim načelima utvrđenim čl. 30. st.1. i st. 3 – 6 Uredbe (EZ) br. 765/2008, gdje se svako upućivanje na oznaku CE smatra upućivanjem na znak kormilarskog kola.²⁶

Izgled znaka kormilarskog kola:

Znak kormilarskog kola mora biti postavljen na pomorsku opremu ili u njezinu tablicu s podacima te ako je potrebno, ugrađen u njezin softver na način da bude vidljiv, čitljiv i neizbrisiv. U slučaju da zbog specifičnosti neke pomorske opreme to nije moguće ili nije opravdano, znak se može postaviti na pakiranje u kojem se oprema isporučuje i u popratne dokumente. Znak kormilarskog kola popraćen je identifikacijskim brojem²⁷ prijavljenog tijela gdje je to tijelo uključeno u fazu kontrole proizvodnje te godinom u kojoj je znak stavljen.

4.3.2. Oznaka sukladnosti Pi za pokretnu tlačnu opremu

Oznaka **Pi** je oznaka sukladnosti kojom se označava pokretna tlačna oprema²⁸ namijenjena za cestovni i željeznički prijevoz opasnih tvari na teritoriju RH, uključujući stavljanje na tržište, ponovno stavljanje u uporabu i ponovno korištenje, a kojom odobreno tijelo za ocjenu sukladnosti potvrđuje da ta oprema udovoljava sigurnosnim zahtjevima propisanim Pravilnikom o pokretnoj tlačnoj opremi²⁹ i Direktivom 2010/35/EU Europskog parlamenta i Vijeća o pokretnoj tlačnoj opremi. Istim propisima određen je grafički izgled oznake,

proizvodu ili na priložene upute. U slučaju igračka koje se prodaju na stalcima za izlaganje u trgovini, ako to tehnički nije moguće te pod uvjetom da je stalak za izlaganje prvotno služio kao ambalaža igračke, CE oznaku moguće je staviti na stalak za izlaganje. Ako oznaka sukladnosti CE nije vidljiva s vanjske strane ambalaže, ako ona postoji, stavlja se barem na ambalažu.

24 Pomorska oprema smatra se oprema brodova hrvatske pripadnosti, a kako je to navedeno čl. 4. Pravilnika o pomorskoj opremi (Na. nov., br. 82/16.)

25 Nar. nov., br. 82/16.

26 Proizvođač može koristiti prikladan i pouzdan oblik elektroničke oznake umjesto znaka kormilarskog kola ili kao dodatak znaku kormilarskog kola na pomorskoj opremi, definiranoj kroz delegirane akte Komisije sukladno čl. 35. Direktive 2014/90/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 23.7.2014. o pomorskoj opremi.

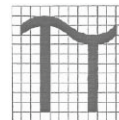
27 Identifikacijski broj prijavljenog tijela, nakon provedene ocjene sukladnosti pomorske opreme, stavlja samo prijavljeno tijelo za certificiranje pomorske opreme ili, uz njegove upute, proizvođač odnosno ovlašteni predstavnik.

28 Pokretna tlačna oprema su sve posude (boce, velike boce, spremnici pod tlakom, kriogene posude, svežnjivi boca) prema definicijama iz propisa koji uređuju cestovni i željeznički prijevoz opasnih tvari (te ventile i drugi tlačni pribor za posude, kao i sve cisterne, uključujući demontažne cisterne, pokretne cisterne, cisterne na vagonima cisternama i vozilima cisternama, cisterne ili spremnike na baterijskim vozilima i vagonima koje se koriste za transport plinova klase 2., navedenih u propisu kojim se uređuje cestovni i željeznički prijevoz opasnih tvari te za prijevoz određenih opasnih tvari drugih klasa navedenih u Dodatku VI Pravilnika o pokretnoj tlačnoj opremi i Direktivi 2010/35/EU.

29 Nar. nov., br. 126/08.

dimenzije i način postavljanja.³⁰ Nakon oznake **Pi**, navodi se identifikacijski broj ovlaštenog tijela koje je provelo ocjenu sukladnosti pokretne tlačne opreme.

Izgled oznake sukladnosti Pi za pokretnu tlačnu opremu:

4.3.3. Ovjerni žig-naljepnica za utvrđivanje sukladnosti uređaja koji proizvode optičko zračenje ili u sebi imaju ugrađene izvore optičkog zračenja

Uređaji koji proizvode optičko zračenje³¹ ili u sebi imaju ugrađene izvore optičkog zračenja i koriste se u medicini i stomatologiji za dijagnostiku i terapiju, te svi ostali takvi uređaji koji se koriste u industriji i drugim djelatnostima, mogu se staviti na tržište samo ako se provedenim postupkom ispitivanja od strane ovlaštene osobe utvrdi da udovoljavaju zahtjevima propisanim odredbama Pravilnika o temeljnim zahtjevima za uređaje koji proizvode optičko zračenje te uvjetima i mjerama zaštite od optičkog zračenja³² te preuzetim europskim normama i ako su označeni ovjerenim žigom sukladno Dodatku IV. Pravilnika.

Izgled i sadržaj ovjerenog žiga - naljepnice koja se stavlja na uređaj:³³

MZSS RH	
UP/I-XXX-XX/XX-XX/XX	
HAA XXXX/XX	
XXXX-XX	XXXX

4.3.4. Znak državnog žiga za predmete od plemenitih kovina

Predmeti od plemenitih kovina (predmeti izrađeni u cijelosti od istih ili različitih plemenitih kovina: platine, zlata i srebra, ili njihovih slitina) mogu se staviti na tržište i nalaziti na raspolaganju na tržištu ako ispunjavaju tehničke zahtjeve u pogledu stupnja čistoće³⁴ i dru-

30 Oznaka Pi mora biti postavljena tako da bude vidljiva, neizbrisiva i trajno pričvršćena na pokretnu tlačnu opremu ili na njenu pločicu s podacima, kao i na sve odvojive dijelove punive pokretne tlačne opreme s izravnom sigurnosnom funkcijom. Pri smanjivanju ili povećanju oznake Pi, moraju se poštivati razmjeri znaka (najmanja visina 5 mm, a u slučaju pokretne tlačne opreme čiji je promjer manji od ili jednak 140 mm, najmanja visina znaka je 2,5 mm),

31 Optičko zračenje jesu elektromagnetski valovi frekvencije od 300 GHz do 3.000.000 GHz.

32 Nar. nov., br. 204/3. i 91/07.

33 Dimenzija ovjerenog žiga-naljepnice je 26 mm. x 54 mm., boja je crvena. MZSS RH je ministarstvo nadležno za zdravstvo (sada je to Ministarstvo zdravstva). UP/I-XXX-XX/XX-XX/XX znači oznaku klase i urbroja koje je ministarstvo ovlastilo pravnu ili fizičku osobu za provođenje ispitivanja i stavljanja ovog žiga-naljepnice na uređaj. HAA-XXXX/XX znači oznaku akreditacije od Hrvatske akreditacijske agencije ovlaštenoj osobi za ispitivanje proizvoda. XXXX-XX označava godinu i mjesec u kojem je provedeno ispitivanje. XXXX označava redni broj naljepnice. Žig-naljepnica postavlja se na vidno mjesto na uređaju.

34 Stupanj čistoće je najniži propisani maseni udio plemenite kovine (platine, zlata, srebra) u ukupnoj masi slitine, izražen u tisućitim dijelovima (x/1000) odnosno promilima (%). On iznosi za: predmeti od platine: 950/1000, 900/1000, 850/1000; Predmeti od zlata: 999/1000, 950/1000, 916/1000, 840/1000, 750/1000, 585/1000, 375/1000; Predmeti od srebra: 999/1000, 950/1000, 925/1000, 900/1000, 800/1000. Brojnice u navedenim razlomcima ujedno su i brojčane oznake kojima se označava stupanj čistoće predmeta od plemenitih kovina

ge tehničke zahtjeve propisane Zakona o nadzoru predmeta od plemenitih kovina³⁵ i njegovim provedbenim pravilnicima.³⁶ Da predmet od plemenitih kovina udovoljava propisanim zahtjevima utvrđuje u postupku ispitivanja i žigosanja Državni zavod za mjeriteljstvo. Sva-ki predmet od plemenitih kovina koji ispunjava propisane zahtjeve, Zavod označava znakom sukladnosti u vidu državnog žiga koji se utiskuje na predmet, osim u slučaju predmeta od zlata i srebra mase do 3 g.³⁷ Ako bi se žigosanjem oštetio predmet od plemenitih kovina ili ako je zbog tehničkih razloga teško u predmet utisnuti državni žig, u zamjenu za državni žig, Zavod će izdati certifikat o žigosanju.

Izgled državnih žigova za označavanje sukladnosti predmeta od plemenitih kovina:

4.3.5. Oznaka energetske učinkovitosti za uređaje povezane s energijom

Sukladno odredbama Zakona o energetske učinkovitosti³⁸ i njegovim provedbenim pravilnicima³⁹ te direktivama i delegiranim uredbama EU iz područja energetske učinkovitosti,⁴⁰ proizvodi koji su povezani s energijom (npr. kućanske perilice rublja i posuđa rashladni uređaji, televizori, rasvjetna tijela i dr.) koji se stavljaju na tržište ili na raspolaganje na tržištu moraju biti vidljivo označeni i oznakom energetske učinkovitosti te popraćeni informacijskim listom koji sadržava standardnu grupu podataka o informacijama o proizvodu.

35 Nar. nov., br. 36/15.

36 Npr. Pravilnik o drugim tehničkim zahtjevima koje, osim tehničkih zahtjeva u pogledu čistoće moraju ispunjavati predmeti od plemenitih kovina (Nar. nov., br. 18/17.)

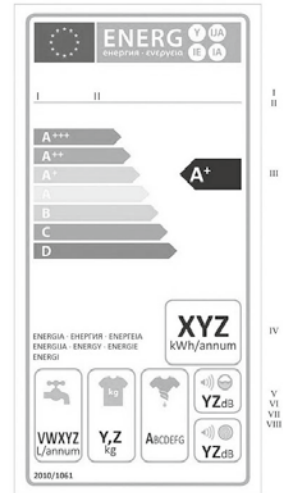
37 Međutim, i na predmete od plemeniti kovine mase manje od 3 g, Državni zavod za mjeriteljstvo utisnut će žig na popratnu pločicu od istovrsne plemenite kovine ili izdati certifikat o žigosanju, ako to proizvođač ili dobavljač pismeno zatraži.

38 Nar. nov. br. 127/14.

39 Pravilnik o iskazivanju potrošnje energije i ostalih resursa proizvoda, povezanih s energijom, pomoću oznaka i standardiziranih informacija o proizvodu (Nar. nov., br. 101/11.), Pravilnik o označavanju energetske učinkovitosti kućanskih perilica rublja (Nar. nov., br. 101/11.).

40 Delegirana uredba Komisije (EU) br. 1059/2010 o dopuni Direktive 2010/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu označavanja energetske učinkovitosti kućanskih perilica posuđa; Delegirana uredba Komisije (EU) br. 392/2012 o dopuni Direktive 2013/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća u odnosu na označavanje energetske učinkovitosti kućanskih bubnjastih sušilica rublja; Delegirana uredba Komisije (EU) br. 1060/2011 o dopuni Direktive 2010/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu označavanja energetske učinkovitosti kućanskih rashladnih uređaja; Delegirana uredba Komisije (EU) br. 1062/2011 o dopuni Direktive 2010/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu označavanja energetske učinkovitosti električnih žarulja i rasvjetnih tijela; Delegirana uredba Komisije (EU) br. 811/2011 o dopuni Direktive 2010/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu označavanja energetske učinkovitosti grijača prostora, kombiniranih grijača, kompleta koji sadržavaju grijač prostora, uređaja za upravljanje temperaturom i solarnih uređaja; Delegirana uredba Komisije (EU) br.626/2011 o dopuni Direktive 2010/30/Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu označavanja energetske učinkovitosti klimatizacijskih uređaja.

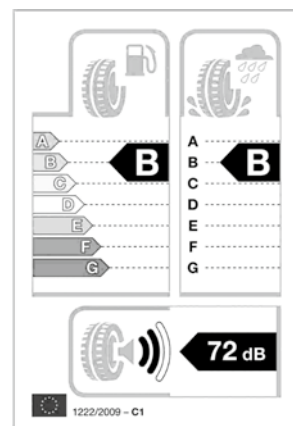
Prikaz oznake energetske učinkovitosti za perilicu rublja:

4.3.6. Oznaka guma s obzirom na učinkovitost potrošnje goriva

Uredbom (EZ) br. 1222/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o označavanju guma s obzirom na učinkovitost potrošnje goriva i druge bitne parametre⁴¹ propisuje se označavanje određenih vrsta (razreda) guma za motorna vozila oznakom učinkovitosti potrošnje goriva i drugih bitnih parametra. Uredba se primjenjuje na gume razreda C1, C2 i C3 kako su definirane u čl. 8. Uredbe (EZ) br. 661/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o zahtjevima za homologaciju tipa za opću sigurnost motornih vozila, njihovih prikolica i sustava, sastavnih dijelova i zasebnih tehničkih jedinica namijenjenih za takva vozila.⁴² Pod drugim bitnim parametrima za gumu podrazumijeva se primjerice otpor kotrljanja, prianjanje na mokroj podlozi ili vanjska buka kotrljanja koji ima značajan učinak na okoliš, cestovnu sigurnost i dr.

Oznaka učinkovitosti potrošnje goriva i druge bitne parametre za gume za motorna vozila:

41 Navedena Uredba izravno se primjenjuje u RH temeljem Pravilnika o provedbi Uredbe (EZ) br. 1222/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 25.11.2009. o označavanju guma s obzirom na učinkovitost potrošnje goriva i druge bitne parametre (Nar. nov., br. 14/16.).

42 Prema Uredbi (EZ) br. 661/2009, gume se klasificiraju u slijedeće razrede: gume klase C1 (konstruirane prije svega za vozila kategorije M1, N1, O1, i O2); gume klase C2 (gume konstruirane prije svega za vozila kat. M2, M3, N, O3 i O4 indeksa kapaciteta nosivosti za jednostruko postavljanje jednako ili veće od 121 i s oznakom kategorije brzine jednake ili manje od „N“; gume klase C3 (gume konstruirane prije svega za vozila kat. M2, M3, N, O3 i O4 slijedećih indeksa nosivosti: indeks opterećenja nosivosti za jednostruko postavljanje jednako ili veće od 121 i s oznakom za kat. brzine jednaku ili veću od „M“ i indeks opterećenja nosivosti za jednostruko postavljanje jednako ili manje od 122).

4.3.7. Homologacijska oznaka

Odredbom čl. 275. Zakona o sigurnosti prometa na cestama⁴³ propisano je da motorna i priključna vozila koja se serijski proizvode moraju biti homologirana⁴⁴ (tipno odobrena) te se prije stavljanja na tržište i prve registracije trebaju podvrgnuti postupku provjere homologacije radi utvrđivanja zadovoljavaju li propisane zahtjeve o homologaciji. Propisima o homologaciji⁴⁵ propisuju se zahtjevi o homologaciji koje moraju zadovoljavati motorna vozila te njihovi dijelovi i oprema (npr. svjetlosni, kočioni i zvučni uređaji, zaštitni pojasevi, gume, retrovizori i.t.d.), metode i postupci ispitivanja, način priznavanja dokumenata o homologaciji izdanih u drugim zemljama,⁴⁶ sadržaj potvrde (certifikata) o sukladnosti. Motorna vozila, uređaji i oprema za motorna vozila pored toga što moraju biti homologirani, prije stavljanja na tržište moraju biti označeni propisanom homologacijom oznakom. Prema ECE pravilnicima, homologacijama oznaka za motorna vozila i opremu u RH je **EC 25**.

Homologacijska oznaka za motorno vozilo⁴⁷ i zasebni dio vozila⁴⁸:

4.3.8. Oznake sukladnosti pretpakiranih proizvoda i boca s mjeriteljskim zahtjevima

Odredbama Zakona o mjeriteljstvu⁴⁹ propisano je da se pretpakovine⁵⁰ i boce kao mjerni spremnici smiju stavljati na tržište i na raspo-

laganje na tržištu samo ako udovoljavaju propisanim mjeriteljskim zahtjevima, a što se potvrđuje stavljanjem oznake sukladnosti na pretpakovinu proizvoda odnosno na bocu. Oznaka sukladnosti za pretpakirane proizvode je znak „e” koji se stavlja na pretpakirani proizvod čija masa nije manja od 5 g ili veća od 10 kg, odnosno čiji obujam nije manji od 5 ml niti veći od 10 L. Oznaka sukladnosti za bocu kao mjerni spremnik je znak „3” koji se stavlja se na bocu napunjenu s određenom tekućinom ili namijenjenu za punjenje tekućinom, nazivnog obujma od 0.05 L do 5 L.

Oznaka sukladnosti s mjeriteljskim zahtjevima pretpakovine i boce kao mjerene spremnike:⁵¹

5. Označavanje zajedničkim podacima i oznakama

Posebним propisom kojim može se propisati da se označavanje određeno tim propisom odgovarajuće primjenjuje na sve vrste proizvoda ili samo na one vrste koji udovoljavaju uvjetima za označavanje propisanih tim propisom. U tom smislu, radi se označavanju istovrsnih proizvoda zajedničkim podacima i oznakama. U nastavku teksta, ukazujemo na neke od zajedničkih podataka i oznaka.

5.1. Ambalažne oznake i podaci

Pravilnikom o ambalaži i otpadnoj ambalaži⁵² propisan je način postupanja s ambalažom i ambalažnim otpadom, a osobito obveze proizvođača, uvoznika i prodavatelja s tim u svezi, kao i način obavješćivanja potrošača o svojstvima proizvoda i ambalaže.⁵³ Proizvođač je obavezan na vlastiti trošak označiti ambalažu proizvoda koje stavlja na tržište na području RH brojčanom oznakom i oznakom kratice ambalažnog materijala i oznakom za reciklirane. Oznake kratice ambalažnog materijala i brojčane oznake navedene su u prilogima navedenog Pravilnika.⁵⁴ Ambalaža koja je u sustavu povratne naknade treba se označiti tom oznakom, a povratna ambalaža piktogramom s odgovarajućim simbolom povratne ambalaže.

43 Nar. nov., br. 67/08., 48/10-odl.Ust.s., 74/11., 80/13., 158/13.-odl.Ust.s., 92/14. i 64/15.

44 Homologacija je postupak potvrđivanja kojim se potvrđuje sukladnost motornih vozila, traktori, strojevi za poljoprivredu i šumarstvo i njihovih dijelova sa zahtjevima o obveznoj homologaciji sadržanih u propisima o homologaciji koji su sastavni dio međunarodnih ugovora koji obvezuju RH odnosno međunarodnim sustavom UN ECE (Ujedinjene nacije-Ekonomske povjerenstva za Europu) ili ECE pravilnicima (direktivama). Homologaciju provodi Državni zavod za mjeriteljstvo odnosno pravna osoba koju taj zavod ovlasti (Centar za vozila Hrvatske i Hrvatski autoklub s mrežom ispitnih mjesta u stanicama za tehnički pregled).

45 Pravilnik o homologaciji vozila („Nar. nov., br. 138/11.); Pravilnik o homologaciji tipa motornih vozila („Nar. nov.“ br. 115/04); Pravilnik o EU homologaciji i pojedinačnom odobranju motornih vozila (Nar. nov., br. 9/10., 56/11., 74/11., 66/12., 30/13. i 76/13.); Pravilnik o postupku homologacije guma za motorna i priključna vozila i njihovu ugradbu TPVF 146 (Nar. nov., br. 132/04. 90/08. i 120/10); Pravilnik o homologaciji tipa motornih vozila na dva ili tri kotača (Nar. nov., br. 16/09.); Pravilnik o homologaciji tipa traktora za poljoprivredu i šumarstvo (Nar. nov., br. 15/06); Uredba (EZ) br. 661/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o zahtjevima za homologaciju tipa za opću sigurnost motornih vozila, njihovih prikolica i sustava, sastavnih dijelova i zasebnih tehničkih jedinica namijenjenih za takva vozila; te preko 50 pravilnika o homologaciji pojedinih dijelova, uređaja, sustava motornih vozila, i poljoprivrednih vozila kojima se u hrvatsko zakonodavstvo implementiraju europski pravilnici (ECE pravilnici) odnosno direktive o homologaciji vozila.

46 Ovlaštena pravna osoba može prihvaćati pojedinačna homologacijska odobrenja izdana u inozemstvu, ako ih je izdala nacionalna ustanova tih država nadležna za homologaciju na temelju ECE pravilnika.

47 Pridružen broj slovu „E” označava razlikovni broj države koja je odobrila homologaciju (npr. 1-za Njemačku, 2-za Francusku, 3-za Italiju, 9-za Španjolsku, 12-za Austriju, 25-za Hrvatsku, 42-za EU. Osim ovih, uz homologacijsku oznaku upisuju se i drugi propisani podaci npr. broj ECE pravilnika iza kojeg se nalazi slovo „R”, homologacijski broj, dodatne oznake koje pokazuju razred, tip ili kategoriju proizvoda itd.

48 Oznaka označava homologaciju tipa ESA podsklopa koji je homologiran u Njemačkoj (e1) pod osnovnim homologacijskim brojem 0148. Prve dvije znamenke (03) pokazuju da je taj uređaj sukladan sa zahtjevima Direktive 72/245/EEC.

49 Nar. nov., br. 74/14.

50 Pretpakovina je kombinacija proizvoda i pojedinačne ambalaže u koju je proizvod zapakiran.

51 Oznaka sukladnosti s mjeriteljskim zahtjevima za pretpakirane proizvode (e) mora biti postavljena u istom vidnom polju kao i oznaka nazivne mase ili nazivnog obujma pretpakovine odnosno pretpakiranog proizvoda i mora imati visinu najmanje 3 mm. Oznaka sukladnosti za boce kao mjerni spremnike (3) mora imati visinu najmanje 3 mm te se mora istaknuti na bočnoj strani boce, na obrubu dna ili na samom dnu.

52 Nar. nov., br. 88/15. i 78/16.

53 Ambalažom se smatra svaki proizvod, bez obzira na prirodu materijala od kojeg je izrađen, koji se koristi za držanje, zaštitu, rukovanje, isporuku i predstavljanje robe, od sirovina do gotovih proizvoda, od proizvođača do potrošača.

54 Primjerice, kratica za ambalažu od plastike je PET, a brojčane oznake su od broja 1 do broja 7 ovisno od vrste materijala; kratica za ambalažu od papira je PAP, a brojčane oznake su od broja 20 do broja 22, ovisno od vrste papira; kratica za metalnu ambalažu je FE, a brojčana oznaka je broj 40; kratica za aluminijsku ambalažu je ALU, a brojčana oznaka je broj 41; kratica za ambalažu od drva je FOR, a brojčane oznake su od broja 50 do broja 51; kratica za tekstilni materijal je TEX, a brojčana oznaka je broj 60 za pamuk i 61 za jutu; te kratica za staklenu ambalažu je GL, a brojčane oznake su od broja 70 do broj 71, ovisno o boji stakla.

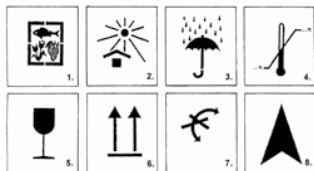

Piktogrami za povratnu ambalažu, povratnu naknadu i ambalažu za recikliranje:⁵⁵

Kad se proizvodi zapakirani u ambalažne jedinice prevoze, tada ili se premještaju unutar sustava distribucije, tada se na iste stavljaju oznake o postupanju odnosno rukovanju.

Primjeri ambalažnih oznaka o postupanje i rukovanju s ambalažom:⁵⁶

Proizvođač koji stavlja na tržište proizvode u ambalaži od kojih nastaje otpadna ambalaža dužan je označavanjem obavještavati potrošača o bitnim svojstvima proizvoda i ambalaže glede opasnih i onečišćujućih tvari koje oni sadrže, te o načinu gospodarenja s proizvodom i ambalažom kad oni postanu otpad, na način propisan propisom koji se uređuje gospodarenje posebnom kategorijom otpada (npr. baterija i akumulatora, automobilskih guma, otpadnih ulja,⁵⁷ elektroničkog i medicinskog otpada⁵⁸ i dr.). Proizvođači baterija i akumulatora te električne opreme i električnih uređaja koja se stavlja na tržište mora se vidljivo i čitljivo označiti i oznakom (simbolom) odvojenog sakupljanja i zabrane odbacivanja u miješani komunalni otpad. odvojenom skupljanju otpada.

55 Prvi znak (dvije strelice u suprotnim smjerovima) označavaju znak za povratnu ambalažu, a do njega dva znaka su znakovi za povratnu naknadu. Minimalna dozvoljena veličina znaka ambalaže u sustavu povratne naknade koji se aplicira na boce (u pozitivu ili negativu ovisno o kontrastu boje) naveden je u Prilogu VI Pravilnika o ambalaži i otpadnoj ambalaži (Nar. nov., br. 85/15. i 78/16.). Zatim je oznaka koja označava da je ambalaža koja se reciklira propisana Pravilnikom o ambalaži i ambalažnom otpadu te dva istovjetna znaka nazivom „Mobiusov krug“ koji se koristi na području EU i upotrebljava za proizvode ili pakiranja koji u svojim uputama ili pratećim ispravama imaju tvrdnju o recikliranju ili recikliranom sadržaju.

56 Simbol na prvom znaku označava da je riječ o ambalaži s pokvarljivom robom te se zahtijeva posebno rukovanje i pažljivost pri prijevozu, izlaganju i skladištenju tog proizvoda. Simbol na drugom znaku označava da je proizvod osjetljiv na svjetlost i povišenu temperaturu, pa se mora čuvati na tamnom i hladnom mjestu. Simbol na trećoj oznaci označava da je proizvod osjetljiv na vlagu pa se mora čuvati na suhom mjestu. Simbol na četvrtom znaku označava da su dopuštene temperaturne razlike te treba obratiti pozornost na najnižu i najvišu temperaturu unutar koje se proizvod može čuvati. Simbol na petom znaku označava da je u ambalaži lomljiv proizvod pa je s njom potrebno obzorno postupati, bez bacanja, treskanja ili udaranja. Simbol na šestom znaku označava da se proizvod mora držati kod prijevoza i skladištenja u okomitom tj uspravnom položaju. Simbol na sedmom znaku označava da se proizvod ne smije kotrljati, a simbol na osmom znaku označava gdje se mora otvoriti ambalaža u koju je proizvod upakiran.

57 Pravilnikom o gospodarenju otpadnim uljima (Nar. nov., br. 124/06., 121/08., 21/09., 156/09., 91/11., 45/12. i 86/13.) propisano je da spremnici za sakupljanje otpadnog mazivog ulja moraju biti označeni ključnim brojem i kategorije otpadnog ulja

58 Pravilnikom o gospodarenju medicinskim otpadom (Nar. nov., br. 50/15.) propisano je da svaki spremnik mora biti označen natpisom koji sadrži osnovne informacije o proizvođaču otpada s nazivom ustanove i odjela, ključnom broju i nazivu vrste otpada sukladno posebnom propisu i datumom predaje ovlaštenoj osobi. Natpis se s navedenim podacima ispisuju se na spremniku ili na naljepnici koja ne smije biti manja od 50 x 70 mm.

Primjer oznake postupanja s otpadnom ambalažom⁵⁹:

Ambalažu koja predstavlja opasni otpad⁶⁰ proizvođač mora razvrstati prema kategorijama opasnosti te označiti sukladno posebnim propisima kojima se uređuje razvrstavanje, označavanje i pakiranje tvari i smjesa⁶¹ znakovima i/ili piktogramima opasnosti ili upozorenja.

Ambalaža s radioaktivnim otpadom, sukladno Uredbi o uvjetima te načinu zbrinjavanja radioaktivnog otpada, iskorištenih zatvorenih radioaktivnih izvora i izvora ionizirajućeg zračenja koji se ne namjeravaju dalje koristiti⁶² mora biti označena znakom radioaktivnosti i podatkom „**RADIOAKTIVNA OTPADNA TVAR**“ na način da tu oznaku nije moguće uništiti.

Primjer znaka radioaktivne opasnosti:

5.2. Podaci i oznake za označavanje količinskog punjenja

Odbrom čl. 41 Zakona o mjeriteljstvu⁶³ propisano je da na pretpakiranim proizvodima koji se stavlja na tržište i na raspolaganje na tržištu mora biti vidljivo označena nazivna količina punjenja u zakonskim mjernim jedinicama ili brojem komada, ili na drugi način koji je propisan za označavanje količine punjenja određene pretpakovine. Boca, kao mjerni spremnik mora imati propisane oznake nazivnog i vršnog obujma te oznaku proizvođača mjernih spremnika. U RH primjenjuju se kao zakonite mjerne jedinice, osnovne jedinice Međunarodnog sustava (SI),⁶⁴ decimalni višekratnici i nižekratnici tih mjernih

59 Prva oznaka (precrtana posuda za odlaganje otpada) označava odvojeno skupljanje otpadne ambalaže i zabranu odbacivanja u miješani komunalni otpad, a drugi oznaka da je dopušteno odbacivanje otpadne ambalaže u komunalni otpad.

60 Otpadna ambalaža koja je opasni otpad je otpadna ambalaža od ambalažnog materijala koji posjeduje jedno ili više svojstva opasnog otpada, otpadna ambalaža koja sadrži neuporabljivi proizvod koji sadrži opasne tvari u skladu s posebnim propisima koji uređuju kemikalije ili su u takvoj ambalaži ostaci tih tvari.

61 Zakon o kemikalijama (Nar. nov., br. 18/13.), Uredba (EZ) br. 1272/2008 Europskog parlamenta i Vijeća o razvrstavanju, označavanju i pakiranju tvari i smjesa

62 Nar. nov., br. 44/08.

63 Nar. nov., br. 74/14.

64 Najčešće osnovne mjerne jedinice i njihovi znakovi koji se koriste za označavanje proizvoda su: za duljinu – metar (m); za masu – kilogram (kg); za električnu struju – amper (A), za termodinamičku temperaturu – kelvin (K). Posebni nazivi i znakovi izvedenih SI jedinica su primjerice: za temperaturu - Celzijev stupanj (°C); za frekvenciju-herc (Hz); za silu – njutn (N); za tlak – paskal (Pa); za energiju, rad i toplinu –đul (J); za snagu –vat (W); za električni otpor-ohm (Ω). Jedinice izvan SI koje se upotrebljavaju s SI jedinicama su primjerice jedinica za obujam – litra (L,l); masu – tona (t); površinu – hektar (ha); trajanje vremena –sat (h), dan (d). Decimalne jedinice tvore se pomoću decimalnih predmetaka od jedinica SI (osim Celzijeva stupnja i kilograma) te pojedinih iznimno dopuštenih jedinica izvan SI (npr. litra) kojima se te osnovne jedinice uvećavaju ili umanjuju

jedinica,⁶⁵ a iznimno dopuštene jedinice izvan **SI** i složene mjerne jedinice kako je to propisano Pravilnikom o mjernim jedinicama.⁶⁶

5.2.1. Označavanje pretpakovina

Sve pretpakovine koje sadrže proizvode namijenjene prodaji u jedinicama sa stalnim nazivnim količinama punjenja izražene jedinicama mase ili obujma i nisu manje od 5 g ili 5 ml niti veće od 10 kg ili 10 L, moraju nositi oznaku nazivne količine, i to pretpakovine koje sadrže tekuće proizvode oznaku nazivnog obujma (npr. *3 L ili 3 l, 10 dl*), a koje sadrže duge proizvode, oznakom nazivne mase (npr. *3 kg, 10 da*), osim u slučaju kada trgovačka praksa ili nacionalni propisi uređuju drugačije, a istovjetni su u svim državama članica EU ili u slučaju kada su u suprotnosti s pravilima EU. U tom smislu, nazivna količina (nazivna masa ili nazivni obujam) sadržaja pretpakovine je masa ili obujam označen na pretpakovini, tj. ona količina proizvoda koju bi pretpakovina trebala sadržavati. Način označavanja nazivnih količina pretpakovina detaljnije propisan Pravilnikom o mjeriteljskim zahtjevima za pretpakovine stalnih nazivnih količina punjenja označenih masom ili obujmom.⁶⁷

ističemo...

Prema tom Pravilniku, sve pretpakovine na ambalaži moraju imati slijedeće oznake, postavljene na način da su neizbrisive, lako čitljive i vidljive na pretpakovini u normalnim uvjetima izlaganja: **nazivna količina punjenja** (nazivna masa ili nazivni obujam) izraženi u kilograma, gramima, litrama, centilitrima ili mililitrima, označenu brojkama u propisanoj veličini⁶⁸ iza koje dolazi mjerna jedinica ili znak mjerne jedinice koja se upotrebljava, sukladno odredbama propisa o mjernim jedinicama; te **oznaka ili natpis pakiratela**, njegovog ovlaštenog zastupnika ili uvoznika; **maloslovo „e“** koji pokazuje da pretpakovina udovoljava propisanim mjeriteljskim zahtjevima i kojom pakiratelj, njegov ovlašten predstavnik ili uvoznik jamči za količinu naznačenu na pretpakovini.⁶⁹

5.2.2. Označavanje boca kao mjernih spremnika

Boce kao mjerni spremnici (spremnici začepljeni ili ih se može začepiti, a namijenjeni su za skladištenje, prijevoz ili isporuku tekućina i imaju nazivni obujam od 0,05 L do uključivo 5,00 L) moraju biti obilježeni nazivnim i vršnim obujmom te po potrebi i stvarami obujmom. Boca kao mjerni spremnik mora nositi slijedeće neizbrisive, lako čitljive i vidljive oznake i to: **a) na svojoj bočnoj strani, na obrubu dna ili na samom dnu: nazivni obujam⁷⁰** –u mililitrima, centilitrima

65 Npr. predmetci za uvećavanje osnovnih jedinica SI: giga – 109 (G); mega – 106 (M); kilo -103 (K); hekto – 102 (h); deka -101 (da). Predmetci za umanjivanje osnovnih jedinica SI: deci -10-1 (d); centi -10-2(c); mili -10-3 (m); mikro -10-6 (μ); nano – 10-9 (n).

66 Nar. nov., br. 88/15.

67 Nar. nov., br. 82/16.

68 Veličina brojka kojima se označava nazivna količina mora odgovarati najmanjoj veličini propisanoj u tablici – Veličina oznaka koja je sastavni dio Dodatka I. točke 3. Pravilnika o mjeriteljskim zahtjevima za pretpakovine stalnih nazivnih količina punjenja označenih masom ili obujmom.

69 Oznaka malog slova „e“ mora imati visinu najmanje 3 mm te postavljena u istom vidnom polju kao i oznaka nazivne mase ili nazivnog obujma.

70 Nazivni obujam je obujam koji je označen na boci i znači obujam tekućine za koji se pretpostavlja da ga boca sadrži kada je napunjena u uvjetima uporabe

(cl) ili litrama (L); **odobreni znak proizvođača** boce kao mjernog spremnika⁷¹; **znak obrnutog slova epsilon (3)** kojom proizvođač boce kao mjernog spremnika jamči da ista odgovara propisanim mjeriteljskim zahtjevima; te **b) na dnu ili na obrubu dna⁷²: oznaku za vršni obujam⁷³** – u centilitrima (cl), iza koje slijedi znak „cl“; **i/ili oznaku udaljenosti u milimetrima od vršne razine punjenja** koja odgovara nazivnom obujmu, iza koje slijedi znak „mm“. Pored ovih oznaka, na boci se mogu nalaziti i druge oznake pod uvjetom da ne izazivaju zabunu s obvezatnim oznakama. Detaljnije u Pravilniku o mjeriteljskim zahtjevima za boce koje se upotrebljavaju kao mjerni spremnici.⁷⁴

Znak količinskog punjenja pretpakovine (e) i oznake nazivnog obujma za mjerne spremnike:

e

M (nazivni obujam do 50 ml) 3 (nazivni obujam od 50 ml do 5 l).

5.3. Podaci i oznake (simboli) opasnosti i upozorenja

Jedno od prava potrošača koje se štite odredbama ZoZP-a je i pravo potrošača na zaštitu od opasnosti za život, zdravlje i imovinu.⁷⁵ Odredbama Zakona općoj sigurnosti⁷⁶ proizvoda propisano je da je proizvođač obavezan stavljati na tržište samo sigurne proizvode.⁷⁷ Da bi sigurnost proizvoda bila zajamčena, proizvođači moraju obavijestiti potrošače i druge korisnike priloženim uputama za uporabu i drugim potrebnim obavijestima, kako bi oni mogli procijeniti rizike svojstvene proizvodu tijekom njegove normalne ili razumno predvidljive uporabe kad takvi rizici nisu odmah zamjetljivi bez odgovarajućeg upozorenja. Označavanje proizvoda o mogućim upozorenjima i/ili opasnosti prilikom uporabe proizvoda navodi se na način kako je to propisano (riječima, slovima, piktogramima odnosno simbolima, oznakama i dr.) uz uvjet da su podatci odnosno oznake vidljive (čitljive) i razumljive potrošačima.

5.3.1. Kemikalije i druge opasne tvari i smjese

Kemikalije i druge opasne tvari i smjese prije stavljanja na tržište, proizvođač mora razvrstati u odgovarajuće razrede (ovisno o vrsti

za koje je namijenjena. Nazivni obujam izražava se u mililitrima, centilitrima ili litrama, brojkama visine od najmanje 6 mm, ako je nazivni obujam veći od 100 cl., visine 4 mm ako se nalazi na području od 100 cl niže do, ali ne uključivo 20 cl i visine 3 mm ako nije veća od 20 cl., izražen u mjernoj jedinici za obujam ili znakom mjerene jedinice za obujam.

71 Znak proizvođača boce kao mjernog spremnika, prije nego se stavlja na bocu, mora biti odobren od strane Državnog zavoda za mjeriteljstvo.

72 Podaci i oznake koji se naznačuju na tom mjestu moraju biti postavljeni na takav način da se izbjegne zabuna s prethodnim oznakama, brojkama iste namjene visine kao što su brojke kojim se izražava odgovarajući nazivni obujam u skladu s metodom ili metodama punjenja za koje je boca namijenjena.

73 Vršni obujam je obujam tekućine koji ona sadrži kada je napunjena do vrha.

74 Nar. ov., br. 82/16.

75 Čl. 1. toč.2. Zakon o zaštiti potrošača

76 Nar. nov., br. 36/09., 139/10. i 14/14.

77 Siguran proizvod je onaj proizvod koji u normalnim ili razumno predvidljivim uvjetima uporabe, uključujući trajanje i po potrebi stavljanje u uporabu, zahtjeve za ugradbu i održavanje, ne predstavlja nikakav rizik ili samo najmanji rizik spojiv s uporabom proizvoda te koji se smatra prihvatljivim i sukladnim s visokom razinom zaštite sigurnosti i zdravlja ljudi, posebno uzimajući u obzir, pored ostalog i karakteristike proizvoda, naročito njegov sastav, pakiranje, upute za sklapanje te po potrebi ugradbu i održavanje kao i predstavljanje proizvoda, njegovo označavanje, upozorenja i upute za njegovu uporabu i uklanjanje i sve druge oznake ili obavijesti koje se odnose na taj proizvod, kao i kategorije potrošača koji su izloženi riziku kad upotrebljavaju određeni proizvod, osobito djeca i starije osobe. (Čl. 4. st.1. toč.1. Zakona o sigurnosti proizvoda (Nar. nov., br. 30/09, 139/10. i 14/14.).

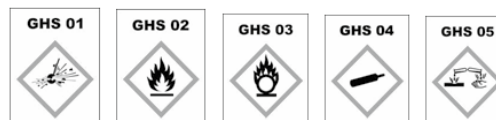

fizikalne opasnosti li opasnosti za zdravlje ljudi ili okoliš), a unutar pojedinih razreda u kategorije opasnosti (ovisno o skupini kriterija opasnosti na temelju kojih se utvrđuje veličina opasnosti) te označiti odgovarajućim oznakama i piktogramima opasnosti, oznakama upozorenja i oznakama obavijesti, kao i propisanim podacima i dopunskim informacijama sukladno Uredbi (EZ) br. 1272/2008 Europskog Parlamenta i Vijeća o razvrstavanju, označavanju i pakiranju tvari i smjesa.⁷⁸ Istom su Uredbom elementi za dodatno označavanje odnosno dopunske informacije koje se navode na proizvodu i njegovoj ambalaži,⁷⁹ kao i odstupanja od obveze označavanja pojedinim podacima o oznakama.

Opasne tvari i smjese razvrstavaju se i označavaju prema kategorijama opasnosti.⁸⁰ **Oznaka opasnosti** znači riječ kojom se označuje relativna razina opasnosti kako bi se potrošača upozorilo na potencijalnu opasnost. Razlikuju se dva stupnja opasnosti i to „Opasnost“ (oznaka opasnosti za više kategorije opasnosti) i „Upozorenje“ (oznaka opasnosti za niže kategorije opasnosti). Ako proizvod (na naljepnici i ambalaži) sadržava oznaku više kategorije opasnosti („Opasnost“) na njoj se ne smije istovremeno nalaziti i oznaka niže kategorije opasnosti („Upozorenje“). **Oznaka upozorenja** znači izraz koji se dodjeljuje razredu i kategoriji i opasnosti kako bi se opisala vrsta opasnosti opasne tvari ili smjese, te prema potrebi, stupanj opasnosti, a u propisu su navedeni pod određenim slovom i brojčanom oznakom.⁸¹ (Npr. „Vrlo lako zapaljiva tekućina“; „Zapaljiva tekućina i para“; „Zagrijavanje može uzrokovati požar ili eksploziju“; „Može nagrizati metale“; „Štetno ako se proguta“; „Štetno u dodiru s kožom“; „Uzrokuje teške opekline kože i ozljeda oka“; „Nadražuje kožu“; „Smrtonosno ako udiše“ i dr. **Oznaka obavijesti** znači izraz kojim se opisuje preporučena mjera ili mjere za smanjenje ili sprečavanje štetnih posljedica izlaganja opasnoj tvari ili smjesi zbog njihove uporabe ili odlaganja, a u propisu su navedeni pod određenim slovom i brojčanom oznakom⁸² (npr. „Prije upotrebe

pribaviti posebne upute“, „Nositi propisanu osobnu zaštitu opremu“, „Nositi sredstva za zaštitu dišnog sustava“, „Čuvati odvojeno od topline/iskre/otvorenog plamena/vrućih površina – Ne pušiti“; „Skladištiti na suhom mjestu“ i dr.). Oznake obavijesti „Čuvati pod ključem“, „Čuvati izvan dohvata djece“ i „U slučaju nesreće ili zdravstvenih tegoba hitno zatražiti savjet liječnika i ako je moguće pokazati naljepnicu“ obvezne su za sve vrlo otrovne, otrovne i nagrizajuće tvari i smjese koje se nalaze u prometu na malo. Oznake „Čuvati izvan dohvata djece“ i „Ako se proguta hitno zatražiti savjet liječnika ili pokazati naljepnicu ako je moguće“) obvezne su za sve ostale opasne tvari i smjese koje se nalaze u prometu na a malo, osim onih koje su razvrstane kao opasne za okoliš. **Piktogram opasnosti** je slika na grafičkoj oznaci koja uključuju simbol upozorenja i određenu boju radi pružanja podataka o štetnosti po zdravlje ili okoliš koja proizlazi od određene tvari ili određene smjese. Označavanje piktogramima opasnosti uvedeno je na području EU Uredbom (EZ) br. 1272/2008 kao nov sustav razvrstavanja i označavanja (ovisno o fizikalnim opasnostima, opasnostima za zdravlje i opasnosti za okoliš) opasnih tvari i smjesa te su u skladnosti s Globalnim usklađenim sustavom (GHS) Ujedinjenih naroda.

Primjer piktograma koji označavaju fizikalnu opasnost:⁸³

Primjer piktograma koji označavaju opasnost po zdravlje i opasnost za okoliš.⁸⁴

Obavijesti kao što su „Nije otrovno“, „Nije štetno“, „Ne zagađuje okoliš“, „Ekološki“ i druge obavijesti koje ukazuju na to da tvar odnosno smjesa nije opasna ne smiju se nalaziti na proizvodu i/ili ambalaži bilo koje tvari i smjese ako nisu u skladu s njezinim razvrstavanjem. Ako tvar nije još potpuno ispitana, potrebno je na deklaraciji

⁷⁸ Puni naziv Uredbe je: Uredba (EZ) br. 1272/2008 Europskog Parlamenta i Vijeća od 16.12.2008. o razvrstavanju, označavanju i pakiranju tvari i smjesa, o izmjeni i stavljanju izvan snage Direktive 67/548/EEZ i Direktive 1999/45/EZ i o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1907/2006. (Sl. l. EU br. L 353/1).

⁷⁹ Primjerice, na pakiranju smjese koja sadrži više od 1% aktivnog kolara mora se naznačiti obavijest slijedećeg sadržaja: „Upozorenje! Ne koristiti s drugim proizvodima. Mogu se osloboditi opasni plinovi (klor)“; Na smjesi koja sadrži olovo više od 0,15% (izraženo u masi metala) ukupne mase smjese, mora se nalaziti obavijest „Sadrži olovo. Ne smije se koristiti na površinama koje mogu žvakati ili sisati djeca“, a ukoliko se radi o pakiranju manjem od 125 ml., ta obavijest može glasniti: „Upozorenje! Sadrži olovo“.

⁸⁰ Prema kategorijama opasnosti, opasne tvari i smjese, označavaju se skraćenicama kako slijedi: Eksplozivne („E“), Oksidirajuće („O“), Vrlo lako zapaljive („F+“), Lako zapaljive („F“), Zapaljive („R:10“), Vrlo otrovne („T+“), Otrovnost („T“), Štetne za zdravlje („Xn“), Nagrizajuće („C“), Nadražujuće („Xi“); Koje izazivaju preosjetljivost („R42“ i/ili „R43“), Karcinogene („Carc“ Cat. 1., 2. ili 3.), Mutagene („Muta“ Cat. 2., 2. ili 3.), Reprodukativno toksične („Repr“ Cat. 1., 2. ili 3.) i Opasne za okoliš („N“).

⁸¹ U Uredbi (EZ) br. 1272/2008 oznaka upozorenja navodi se slovom „H“ iza kojeg slijedi broj pod kojim je to upozorenje u Uredbi opisano (npr. H200 – „Eksplozivni i nestabilni materijal“; H221 – „Zapaljivi plinovi“; H222 – „Zapaljivi aerosol 1 kat. opasnosti“, a H223 – „Zapaljivi aerosol 2 kat. opasnosti“; H225 – „Zapaljive tekućine“, a H400 „Opasno za vodeni okoliš akutna opasnost 1 kat.“. U prethodno važećem Pravilniku o razvrstavanju, označavanju, obilježavanju i pakiranju opasnih kemikalija (Nar. nov., br. 64/11., 137/11. i 71/12.) oznaka upozorenja se navodila slovom „R“ iza kojeg je slijedio broj pod kojim je u tom Pravilniku oznaka upozorenja bila napisana (npr. R1 – „Eksplozivno u suhom stanju“; R10 – „Zapaljivo“; R11 – „Lako zapaljivo“; R12 – „Vrlo lako zapaljivo“; R20 – „Štetno ako se udiše“; R23 – „Otrovno ako se udiše“, R36 – „Nadražuje oči“; R38 – „Nadražuje kožu“ itd.

⁸² U Uredbi (EZ) br. 1272/2008 oznaka obavijesti se navodi slovom „P“ iza kojeg slijedi broj pod kojim je ta obavijest u Uredbi opisana (npr. P201 – „Prije upotrebe pribaviti posebne upute“), a u prethodno važećem Pravilniku o razvrstavanju, označavanju, obilježavanju i pakiranju opasnih kemikalija (Nar. nov., br. 64/11., 137/11. i 71/12.) oznaka obavijesti se navodila slovom „S“ iza koje je slijedio broj pod kojim je odgovarajuća opasnost opisana (npr. S45 – „U slučaju ne-

sreće ili zdravstvenih tegoba hitno zatražiti savjet liječnika i ako je moguće pokazati naljepnicu“).

⁸³ Piktogram GHS01 (Eksplozivna bomba) označava nestabilne eksplozive i eksplozive te samoreagirajuće tvari, smjese i organske peroksidge tip A i B; Piktogram GHS02 (Plamen) označava zapaljive plinove, piroforme tekućine i krutine (sve 1. kat. opasnosti), zapaljive aerosole i krutine te samozagrijavajuće tvari i smjese (sve 1. i 2. kat. opasnosti), zapaljive tekućine te tvari i smjese koje u dodiru s vodom oslobađaju zapaljive plinove (sve 1., 2. i 3. kat. opasnosti), samoreagirajuće tvari i smjese te organski peroksidge (sve tip B, C, D, E i F). Piktogram GHS03 (Plamen iznad prstena) označava oksidirajuće plinove 1 kat. opasnosti te oksidirajuće tekućine i krutine 1., 2. i 3. kat. opasnosti; Piktogram GHS04 (Plinska boca) označava plinove pod tlakom, stlačene, ukapljene i topljene plinove i ohlađeno ukapljene plinove; Piktogram GHS05 (Nagrizanje) označava nagrizajuće metale 1. kat. opasnosti.

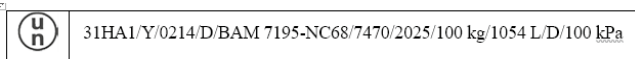
⁸⁴ Piktogram GHS05 (Nagrizanje) označava nagrizajuće za kožu, 1A, 1B i 1C kat. opasnosti te tešku ozljedu oka, 1 kat. opasnosti; Piktogram GHS06 (Mrtvačka glava s prekrštenim kostima) označava akutnu toksičnost (gutanje, preko kože, udisanje) 1., 2. i 3. kat. opasnosti; Piktogram GHS07 (Uskličnik) označava nadraživanje dišnog sustava, narkotički efekt, preosjetljivost kože 1 kat. opasnosti, nadražujuće za kožu i/ili za oko 2.kat. opasnosti, toksičnost za ciljani organ –jednokratna izloženost 3 kat. opasnosti, te akutna toksičnost (gutanje, preko kože, udisanje) 4. kat. opasnosti; Piktogram GHS08 (Opasnost za zdravlje) označava preosjetljivost ako se udiše, 1 kat. opasnosti; mutageni učinak na zametne stanice, karcinogenost te reproduktivnu toksičnost (sve 1A, 1B i 2. kat. opasnosti), specifična toksičnost za ciljani organ jednokratno i za ponavljano izlaganje, 1 i 2. kat. opasnosti te opasnost od aspiracije 1 kat. opasnosti. Piktogram GHS09 (Okoliš) označava opasnost za vodeni okoliš.

pakiranja i uputi imati dobro vidljiv i neizbrisiv natpis; „Oprez-ovaj pripravak sadrži tvar koja još nije potpuno ispitana“.

5.3.2. Opasne tvari i smjese u prijevozu

Prijevoz pretpakiranih proizvoda koji sadrže opasne tvari i smjese te prometnim sredstvima cestovnog, pomorskog, riječnog i zračnog prijevoza, tada se moraju pakirati, označiti i prevoziti sukladno odredbama Zakona o prijevozu opasnih tvari⁸⁵ i njegovim provedbenim pravilnicima⁸⁶ te međunarodnim sporazumima i konvencijama o međunarodnom prijevozu opasnih tvari.⁸⁷ Primjerice, sukladno Europskom sporazumu o međunarodnom cestovnom prijevozu opasnih tvari (ADR), opasne tvari mogu se pakirati i prevoziti u odgovarajućoj (certificiranoj) ambalaži, a što se potvrđuje oznakom certificiranog koda koji se nalazi na ambalaži. Svaki paket u kojem se nalazi opasna tvar, u prijevozu mora biti označen UN-brojem opasne tvari,⁸⁸ listicom (listicama) opasnosti koje su propisane za svaki UN-broj te certifikacijskim kodom ambalaže, a pakovanja koja sadrže tekućine i oznakom smjera postavljanja. Klasifikacija opasnih tvari prema ADR u cestovnom prometu, identična je klasifikaciji opasnih tvari u željezničkoj prometu prema RID-u.⁸⁹

Primjer oznake certifikacijskog koda ambalaže za prijevoz opasnih tvari prema ADR-u:

Primjer listica za klasu 1- eksplozivni i za zapaljive tekućine, prema ADR-u:

5.3.3. Proizvodi koji sadržavaju azbest i njihovi spremnici

Proizvodi koji sadržavaju azbest i njihovi spremnici moraju nositi oznaku sukladno Dodatku 7. Uredbe (EZ) br. 1907/2006 Europskog

⁸⁵ Nar. nov., br. 79/07.

⁸⁶ Pravilnik o načinu prijevoza opasnih tvari u cestovnom prometu (Nar. nov., br. 53/06.), Pravilnik o uvjetima i načinu prijevoza opasnih roba zrakom (Nar. nov., br. 39/10.), Pravilnik o rukovanju opasnim tvarima, uvjetima i načinu obavljanja prijevoza u pomorskom prometu, ukrcavanju i iskrcavanju opasnih tvari, rasutog i ostalog tereta u lukama, te načinu sprječavanja širenja isteklih ulja u lukama (Nar. nov., br. 51/05., 127/10., 34/13., 88/13., 79/15. i 53/16.), Pravilnik o prijevozu opasnih tvari unutarnjim vodama (Nar. nov., br. 106/08.)

⁸⁷ Npr. za prijevoz opasnih tvari u cestovnom prometu primjenjuje se Europski sporazum o međunarodnom cestovnom prijevozu opasnih tvari (Engl. -European Agreement Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road; Fr. – Accord européen relatif au transport international des marchandises dangereuses par route-ADR) s njegovim sastavnim dijelovima, priložima A i B i aktom o notifikaciji (Nar. nov., br. 12/91); za prijevoz opasnih roba zrakom primjenjuje se Tehnička instrukcija za siguran prijevoz opasnih roba zrakom (ICAO Doc. 9284 –AN/905, uključujući Dodatak i dopune odobrene i objavljene odlukom Vijeća Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva –ICAO.

⁸⁸ UN broj je međunarodna brojana oznaka koja predstavlja četveroznamenasti identifikacijski broj opasne tvari ili predmeta. Npr. UN 1021 –lož ulje, UN 1203 – benzin, UN 1965 – plin butan.

⁸⁹ Prijevoz opasnih tvari željezničkim prometnim sredstvima provodi se prema odredbama Zakona o prijevozu opasnih tvari (Nar. nov., br. 79/07.) i odredbama Konvencije o međunarodnom željezničkoj prijevozu (COTIF), Dodatak C, Propisi o međunarodnom prijevozu opasnih tvari željeznicom (Pravilnik RID – Regulations concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Rail).

parlamenta i Vijeća o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH).

Primjer oznake za označavanje proizvoda koji sadrže azbest:⁹⁰

5.3.4. Oprema i zaštitni sustavi za uporabu u prostoru s eksplozivnom atmosferom

Oprema i zaštitni sustavi i njihove komponente⁹¹ namijenjeni za uporabu u prostoru s potencijalno eksplozivnim atmosferama⁹² prije stavljanja na tržište moraju biti ispitana glede sukladnosti s propisanim tehničkim i sigurnosnim zahtjevima sukladno Pravilniku o opremi i zaštitnim sustavima namijenjenim za uporabu u potencijalno eksplozivnim atmosferama⁹³ te označena, osim sa oznakom sukladnosti **CE**, i posebnom oznakom protueksplozijske zaštite (znakom slova „Ex“ ili simbolom trokuta sa slovima „Ex“ na žutoj podlozi)⁹⁴ a uređaji skupine II i slovom „G“ (koje se odnosi na eksplozivnu atmosferu uzrokovanu plinovima, parama ili maglicama) i/ili slovom „D“ (koje se odnosi na eksplozivnu atmosferu koja može nastati zbog prašine).

Primjer oznake (znaka) protueksplozijske zaštite:

5.3.5. Osobno zaštitna oprema

Osobna zaštitna oprema⁹⁵ pored oznake sukladnosti **CE** i drugih propisanih podataka i oznaka koja osigurava zaštitu od određenih vrsta rizika, mora se označiti i piktogramima rizika⁹⁶ koji su zaštitom obuhvaćeni (primjerice od opasnih kemikalija, hladnoće, vatre i mehaničkog rizika), a uz pojedine piktograme se navode i brojačne oznake koji označavaju razinu svojstva sukladno odgovarajućoj usklađenoj HRN EN normi, te po potrebi i odgovarajućim pisanim

⁹⁰ Oznaka se mora pričvrstiti na svaku i najmanju isporučenu jedinicu, a ukoliko proizvod ima komponente na bazi azbesta, dovoljno je da se oznaka nalazi na tim komponentama. Iznimno, oznaka se može izostaviti ako zbog malih dimenzija ili neprikladnosti ambalaže nije moguće pričvrstiti na tu komponentu.

⁹¹ Pod opremom i zaštitnim sustavom podrazumijevaju se strojevi, aparati, pogonska sredstva, fiksni ili pokretni te sigurnosni, upravljajući i regulacijski uređaji koji su sposobni prouzročiti eksploziju vlastitim mogućim izvorom paljenja.

⁹² Eksplozivna atmosfera je smjesa zraka sa zapaljivim plinom, parom, maglicom i prašinom pod atmosferskim uvjetima, u kojoj se nakon početnog paljenja, proces gorenja prenosi na cijelu nezapaljenu smjesu.

⁹³ Nar. nov., br. 34/10.

⁹⁴ Znak „Ex“ u trokutu propisan je Pravilnikom o najmanjim zahtjevima sigurnosti zaštite zdravlja radnika te tehničkom nadgledanju postrojenja, opreme, instalacija i uređaja u prostorima ugroženim eksplozivnom atmosferom (Nar. nov., br. 39/06. i 106/07).

⁹⁵ Osobnom zaštitnom opremom se smatra svaki uređaj, naprava ili pribor koju koristi osoba radi zaštite od jedne ili više opasnosti za zdravlje ili život.

⁹⁶ Piktogrami su grafički simboli upozorenja koji ukazuju na vrstu rizika od kojih OZO štiti.

upozorenjima ako je to odgovarajućom normom za određenu vrstu osobne zaštitne opreme propisano. Primjerice, na opremi za sprječavanje utapanja (pojasevi, plivajući madraci, kolutići oko ruke i dr) mora biti utisnuta oznaka ili tekst „UPOZORENJE!“ iza kojeg se navode upozorenja ovisno o vrsti opreme: „NE ŠTITI OD UTPANJA. UPOTREBLJAVATI JEDINO POD STALNIM NADZOROM.“ -za plutaću opremu za poduku plivanja; „TI PRSLUCI ZA PLIVANJE NISU OPREMA ZA SPAŠAVANJE“- za prsluke za plivanje; „UVIJEK DO KRAJA NAPUŠITE SVE DIJELOVE POMAGALA ZA PLIVANJE“ – za manje čamce za napuhavanje. „NOSITI NA GORNJEM DIJELU RUKU“ – za kolute oko ruke i tome sl., a na upozoravajućoj zaštitnoj odjeći uočljivo s velike udaljenosti i na zaštitnim rukavicama, piktoqrami koji označavaju zaštitu od odgovarajućeg rizika.

Primjeri piktoqrama za OZO - upozoravajuću zaštitnu odjeću uočljivu s velike udaljenosti:⁹⁷

Primjer piktoqrama zaštite od pojedinih vrsta rizika za zaštitne rukavice:⁹⁸

Piktogram	Značenje zaštite	Piktogram	Značenje zaštite
	Mehaničke opasnosti		Zaštita od hladnoće
	Mehaničke opasnosti		Zaštita od topline
	Ionizirajuće zračenje		Zaštita od zračenja
	Zaštita od motorne pile		Zaštita od kemikalija
	Zaštita u vatrogastvu		Zaštita od kemikalija
	Upute za uporabu		Bakteriološka zaštita

5.3.6. Predmeti opće uporabe

Predmeti opće uporabe⁹⁹ (npr. posuđe i pribor, dječje igračke, kozmetički proizvodi, deterdženti, duhanski proizvodi i drugi proizvodi koji dolaze u dodir s kožom i/ili sluznicom) označavaju se, ako je to potrebno, općim i/ili posebnim upozorenjima u obliku teksta ili

simbola kako bi se korisnici tih proizvoda upozorili na opasnosti i rizike koji proizlaze iz uporabe pojedinog predmeta opće uporabe. Primjerice: **materijali i predmeti koji neposredno dolazi u dodir s hranom** moraju se označiti tekстом: „Za dodir s hranom“ ili posebnom simbolom (slika čaše i vilice) iz Priloga II Uredbe (EZ) br. 1935/2004 Europskog parlamenta i Vijeća o materijalima i predmetima u neposrednom dodiru s hranom; **kozmetički proizvodi** za usnu šupljinu označavaju se upozorenjem „Ne gutati“, „Ne koristiti na nadražajnoj koži“, „Ne koristiti za djecu do tri godine“; na boji za farbanje kose navode se upozorenja: „Dobro isprati“, „Izbjegavati dodir s očima, a u slučaju dodira s očima, odmah isprati s mnogo vode i posavjetovati se s liječnikom“, „Koristiti zaštitne rukavice“, „Čuvati izvan dohvata djece“ (ako se upozorenja i posebnim mjerama opreza ne mogu navesti na proizvodu ili ambalaži, navode se na priloženom ili pričvršćenom listiću, naljepnici i sl. s tim da se na ambalaži mora staviti odgovarajući simbol iz toč.1. Priloga VII. Uredbe 1223/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o kozmetičkim proizvodima); datumom do kojeg će kozmetički proizvod u odgovarajućim uvjetima skladištenje zadržati svoju prvotnu funkciju „Najkraći rok trajanja“,¹⁰⁰ s tim da prije samog datuma ili podataka o tom gdje se on nalazi na ambalaži, mora biti naveden simbol iz t. 3. Priloga VII navedene Uredbe, ili riječi „Najbolje upotrijebiti prije kraja“; **igračke za djecu** koje nisu pogodne za djecu do tri godine označuju se upozorenjem „Igračka nije prikladna za djecu mlađu od 36 mjeseci“ ili „Igračka nije prikladna za djecu mlađu od 3 godine“ ili u obliku odgovarajućeg piktoqrama; kod kemijske igračke i upozorenje „Koristiti samo pod nadzorom odraslih“; kod klizaljki, koturaljki, bicikla i sl. igrački, navodi se upozorenje „Nositi zaštitnu opremu. Ne koristiti u prometu“; kod igračaka za vodu: „Koristiti samo u vodi primjerene dubine za dijete i pod nadzorom odraslih“; ako je igračka u hrani ili s njom pomiješana, navodi se upozorenje: „U hrani se nalazi igračka. Preporuča se nadzor odraslih“; kod igračke koja je imitacija zaštitnih maski i kaciga „Ova igračka ne pruža zaštitu“; a kod igračke koje se pomoću vrpce, lastika ili traka vješaju iznad kolijevka, dječjeg krevetića ili kolica mora se, kao i na ambalaži, nalaziti upozorenje: „Kako bi se spriječile moguće ozljede uzrokovane zaplitanjem djeteta, ukloniti ovu igračku kada se dijete počne oslanjati na ruke i koljena u puzećem položaju“; te na ambalaži za mirisne igračke, upozorenje „Sadrži mirise koji mogu izazivati alergije“.

Simbol upozorenja za pojedine predmete opće uporabe:¹⁰¹

⁹⁷ Prvi piktoqram označava osnovni simbol za zaštitnu odjeću s odgovarajućom specificiranom oznakom EU norme, zatim piktoqram koji označava stupnjeve odnosno razred izvedbe (X označava klasu odjeće prema razini tj. razredu vidljivosti, a Y razinu tj. razreda svojstva reflektirajućeg materijala, a koja se izražava brojevima 1., 2. i 3., tako da što je veći broj to označava višu razinu kontrasta i vidljivosti upozoravajuće odjeće pod svjetlom reflektora u mraku). Nakon toga je piktoqram veličine odjeće, piktoqram kojim se ukazuje korisniku da u priloženoj uputi ima detaljnija upozorenja vezana uz pravilno korištenje zaštitne odjeće, te posljednje oznake označavaju simbole održavanja ili ograničavanja upozoravajuće odjeće.

⁹⁸ Prema normi HR EN 420:2004/AC:2007 – Zaštitne rukavice – Opći zahtjevi i ispitne metode (Prenijeto sa internetske stranice: <http://www.kom-trade.hr/2016/05/02/zastita-ruku-objasnjenje-normi-i-uvjeta-koristenja>).

⁹⁹ Što se smatra predmetima opće uporabe, uz koje se uvjete stavljaju na tržište i na raspolaganje na tržištu te označuju propisuje se Zakonom o predmetima opće uporabe (Nar. nov., br. 39/13. i 47/14.), te posebnim propisima koji se odnose na uređivanje pojedinih vrsta predmeta opće uporabe (npr. Zakon o ograničavanju uporabe duhanskih proizvoda, Pravilnik o sigurnosti igračaka, Uredba (EZ) br. 648/2004 Europskog parlamenta i Vijeća o deterdžentima i dr.).

¹⁰⁰ Najkraći rok trajanja mora biti jasno naznačen i sastavljen od mjeseca i godine ili dna, mjeseca i godine, tim redom., a po potrebi se taj podatak dopunjava uvjetima koje je potrebno ispuniti kako bi se moglo zajamčiti navedeno trajanje. Navođenje najkraćeg roka trajanja nije obvezno za kozmetičke proizvode s najkraćim rokom trajanja duljim od 30 mjeseci. Za takve se proizvode navodi razdoblje nakon otvaranja do isteka koje je proizvod siguran a potrošač ga može koristiti bez ikakve opasnosti i to simbolom iz točke 2. Priloga VII Uredbe.

¹⁰¹ Prvi piktoqram (simbol) označava da igračka nije namijenjena za dijete do tri godine (dob do kojeg igračka nije podobna za djecu određuje samostalno proizvođač igračke), s tim da uz piktoqram mora biti priloženo kratko obrazloženje posebne opasnosti zbog koje se zahtijeva poduzimanje ove mjere opreza (osim u slučaju kad je zbog funkcije, veličine, obilježja ili svojstva, ili iz drugih uvjerljivih razloga očito da igračka nije prikladna za djecu do 3 godine). Drugi piktoqram (simbol) označava da taj predmet dolazi u dodir s hranom. Posljednja tri piktoqram (simbola) odnose se na kozmetičke proizvode.

5.4. Znakovi zaštite okoliša i oznaka potrošnje goriva za motorna vozila

5.4.1. Znakovi zaštite okoliša

Znak zaštite okoliša¹⁰² „Prijatelj okoliša“ i znak zaštite okoliša Europske unije „EU Ecolabel“ su dobrovoljni instrumenti zaštite okoliša kojim se označavaju proizvodi, a koji se u usporedbi sa sličnim proizvodima odlikuju manje negativnim utjecajem na okoliš u cjelokupnom životnom ciklusu. Znak zaštite okoliša „Prijatelj okoliša“ i „EU Ecolabel“ dodjeljuje Ministarstvo zaštite okoliša i prirode pravnim i fizičkim osobama koje proizvode, trguju ili distribuiraju proizvode prema postupku i na način propisan odredbama Zakona o zaštiti okoliša¹⁰³ te Pravilnika o znaku zaštite okoliša „Prijatelj okoliša“¹⁰⁴ odnosno Pravilnika o znaku zaštite okoliša Europske unije –EU Ecolabel i Uredbom (EZ) br. 66/2010 Europskog parlamenta i Vijeća o znaku za okoliš EU-a.¹⁰⁵ Znak „Prijatelj okoliša“ i „EU Ecolabel“ može se istaknuti samo na proizvod kojem je dodijeljen i u roku u kojem je odobrena njegova uporaba. Radi sinergije jednakovrijednih znakova zaštite okoliša, proizvodi koji udovoljavaju mjerilima za dodjelu europskog znaka zaštite okoliša „EU Ecolabel“ mogu dobiti i nacionalni znak zaštite okoliša „Prijatelj okoliša“ bez provođenja postupka dodjele znaka „Prijatelj okoliša“ i obrnuto.

Primjer hrvatskog znaka zaštite okoliša „Prijatelj okoliša“ i EU znaka „EU Ecolabel“:

5.4.2. Oznaka ekonomičnosti potrošnje goriva za motorna vozila

Oznaka ekonomičnosti potrošnje goriva je oznaka koja sadrži podatke za potrošače o potrošnji goriva i emisiji CO₂ novih osobnih vozila¹⁰⁶ na koju se oznaka odnosi, a izrađuje se i stavlja na nova osobna motorna vozila sukladno Zakonu o zaštiti okoliša i Pravilniku o dostupnosti potrošačima o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisijama CO₂ novih osobnih vozila.¹⁰⁷ Dobavljač osobnog vozila (proizvođač ili njegov ovlaštenu predstavnik sa sjedištem u RH ili druga pravna ili fizička osoba koja osobna vozila uvozi i/ili stavlja na tržište) je dužan za svaki model novog osobnog vozila koji stavlja na hrvatsko tržište radi prodaje ili davanja u leasing izraditi oznaku ekonomičnosti potrošnje goriva i emisije CO₂. Prodavač osobnih automobila dužan je, za svaku marku vozila, na plakatu ili na zaslonu prikazati podatke o potrošnji goriva i emisiji CO₂ svih tipova, varijanti i izvedbi novih osobnih vozila izloženih na prodaju ili za davanje u leasing.

Primjer grafičkog prikaza oznake ekonomičnosti potrošnje goriva i emisije CO₂:

Proizvođač:
Marka:
Tip, varijanta i izvedba:
Motorno gorivo:
Potrošnja goriva: XX, X l/100 km ili XX, X m ³ /100 km Gradska vožnja: Vožnja izvan grada: Kombinirana vožnja:
Emisija CO ₂ : XXX g/km
Vodič o ekonomičnosti potrošnje goriva i emisiji CO ₂ koji sadržava podatke za sve modele novih osobnih vozila dostupan je bez naknade na svim prodajnim mjestima. Pored učinkovitosti goriva vozila, način vožnje i drugi čimbenici ne tehničke prirode utječu na potrošnju goriva i emisiju CO ₂ osobnog vozila. CO ₂ je glavni staklenički plin odgovoran za globalno zatopljenje.

5.5. Ostali znakovi i oznake

5.5.1. Znak „Hrvatska kvaliteta“ i „Izvorno hrvatsko“

Proizvođaču tekstilnog proizvoda ili obuće kojemu je sukladno Pravilniku o znakovima vizualnog označavanja hrvatskih proizvoda i usluga,¹⁰⁸ Hrvatska gospodarska komora dodijelila za njegov proizvod znak „Hrvatska kvaliteta“ i/ili „Izvorno hrvatsko“ (engl. „Croatian Quality“, „Croatian Creation“) ima pravo taj proizvod označiti tim znakom.¹⁰⁹ Znakovi su registrirani u Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo RH kao jamstveni žigovi, stoga neovlaštena uporaba ovih znakova prekršajno je sankcionirana odredbama Zakona o žigu.¹¹⁰

Primjeri znaka „Hrvatska kvaliteta“ i „Izvorno hrvatsko“:

Hrvatska kvaliteta

Izvorno hrvatsko

5.5.2. Bar kod

Bar (crtični) kodovi¹¹¹ su kodovi za automatsku identifikaciju proizvoda u sistemu GTIN (Global Trade Item Number – Globalni broj trgovačke jedinice) brojeva, koji se kreira pomoću prefiksa kojeg na zahtjev pravne odnosno fizičke osobe (proizvođača, uvoznika, trgovca i dr.) dodjeljuje GS1 Croatia (Hrvatsko udruženje za automatsku identifikaciju, elektroničku razmjenu podataka i upravljanje poslov-

¹⁰² Okoliš je prirodno i svako drugo okruženje organizma i njihovih zajednica uključivo i čovjeka koje omogućuje njihovo postojanje i njihov daljnji razvoj: rak, more, vode, tlo, zemljina kamena kora, energija te materijalna dobra i kulturna baština kao dio okruženja koje je stvorio čovjek.

¹⁰³ Nar. nov., br. 80/13., 153/13. i 77/15.

¹⁰⁴ Nar. nov., br. 91/16.

¹⁰⁵ Nar. nov., br. 116/16.

¹⁰⁶ Potrošnja goriva i emisija CO₂ za pojedina osobna vozila su službeni podaci o potrošnji goriva i određenoj emisiji CO₂, utvrđeni sukladno propisima o homologaciji tipa vozila i priloženi certifikatu o homologaciji vozila odnosno u potvrdi o sukladnosti vozila.

¹⁰⁷ Nar. nov., br. 7/15.

¹⁰⁸ Pravilnik je donio Upravni odbor Hrvatske gospodarske komore na 8. sjednici dana 5.12.2016. godine.

¹⁰⁹ Znak „Hrvatska kvaliteta“ i „Izvorno hrvatsko“ dodjeljuje se na zahtjev proizvođača, roizvodima i/ili linijama proizvoda iznad prosječne kvalitete, proizvedenim na području RH, a zbog poticanja razvitka domaće proizvodnje, podizanje razine kvalitete hrvatskih proizvoda, proizvodnih tehnologija i usluga, poticanje stvaralaštva, kreativnosti, izvornosti, razvojno-istraživačkoga rada, inovacija i invencija te promidžbi hrvatske države i stvaranju hrvatskog identiteta na svjetskom tržištu. Znakovi jamče višu razinu kvalitete od one koja je utvrđena zakonskim propisima, a koja kvaliteta mora biti mjerljiva.

¹¹⁰ Nar. nov., br. 173/03., 54/05., 76/07., 30/09. i 49/11.

¹¹¹ Bar kod predstavlja simbol sastavljen od niza okomitih tamnih crta i svijetlih među praznina koji omogućuju elektronskoj opremi da očituju u njima sadržaju logičnu poslovnu informaciju o proizvodu.

nim procesima).¹¹² Najčešće korišteni GTIN identifikatori za označavanje proizvoda su bar kodovi: EAN-13 (odobrava se za robu široke potrošnje), EAN-8. (odobrava se za proizvode vrlo malih dimenzija i CRO-SCAN kod (odobrava se za robu s promjenjivom težinom). Označavanje bar kodom nije zakonska obveza, ali većina proizvođača i/ili trgovaca koristi označavanje proizvoda bar kodom iz razloga jer je optičko čitanje simbola najbrži i najtočniji način unošenja ulaznih podataka o samom proizvodu, proizvođaču, cijeni, stanju na zalih, utvrđivanje poreznih obveza i dr.

Primjer EAN-13 koda sa strukturom GTIN brojeva:¹¹³

6. Zaključak

Jedno od temeljnih prava potrošača pri kupnji proizvoda i usluga na tržištu koje se štite odredbama posebnog zakona kojima se uređuje zaštita potrošača, je pravo na informiranje koje, pored ostalog, uključuje točnu i potpunu informaciju o proizvodu, njegovom sastavu, svojstvima i/ili tehničkim obilježjima i cijeni, proizvođaču te svim drugim podacima koji su bitni potrošaču kako bi mogao donijeti odluku o kupnji upravno onog proizvoda koji najbolje odgovara njegovim potrebama i ekonomskom interesu. U tu svrhu, kao i radi osiguranja ravnopravnog položaja svih sudionika na tržištu, zakonodavac je propisao obvezu označavanja svih proizvoda koji se stavljaju na tržište.

RAČUNOVODSTVO[®]
i POREZI u praksi

www.racunovodstvo-porezi.hr

**pratite
nas NA
DRUŠTVENIM
MREŽAMA**

RacunovodstvoIPoreziUPraksi

@RIPUP1

LinkedIn

RIPUP CRIF

**Poslovna ideja
dolazi uz
prave savjete!**

¹¹² GS1 Croatia je pravni slijednik Hrvatskog udruženja za kodiranje EAN Croatia, sa sjedištem u Zagrebu, Tuškanac 14.

¹¹³ Preuzeto sa mrežne stranice GS1 Croatia (www.gs1.hr.org) Na istoj stranici se mogu naći detaljna uputstva dodjeljivanja o odgovarajućeg koda.